

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ex. A. S. o. u.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1938:17
HANDELSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE
MED FÖRSLAG TILL
LOTTERIFÖRORDNING
M. M.

AVGIVET DEN 27 MAJ 1938
AV INOM HANDELSDEPARTEMENTET TILLKALLADE
SAKKUNNIGA

S T O C K H O L M
1 9 3 8

Statens offentliga utredningar 1938

Kronologisk förteckning

1. Betänkande angående omorganisation av polisskolan i Stockholm m. m. Idun. (4), 107 s. S.
2. Förslag till revision av den svenska kyrkohandboken. Av E. Eidem. Uppsala, Almqvist & Wiksell. vij, 303 s. E.
3. Byggnadsindustrien i Sverige. 2. Arbetsgivares och löntagares inkomster. Idun. vij, 198 s. S.
4. Byggnadsindustrien i Sverige. 3. Arbetslöshetens omfattning och växlingar. Idun. vij, 202 s. S.
5. Betänkande med utredning och förslag rörande produktions- och avsättningstörhållandena inom trädgårdsnäringen. Marcus. 314 s. Jo.
6. Betänkande i näringsstrågan. Marcus. 173, 251* s. S.
7. Betänkande angående barnbeklädnadsbidrag m. m. Marcus. 133, 18* s. S.
8. 1936 års yrkesskolsakkunniga. Betänkande med förslag rörande omorganisation av vissa delar av tekniska skolan i Stockholm. Heggström. viij, 455 s. E.
9. Utlåtande rörande flottans fartygstyper m. m. Norstedt. 71 s. Fö.
10. Byggnadsindustrien i Sverige. 1. Allmän översikt, yttranden och förslag. Idun. xvj, 741 s. S.
11. Riktlinjer för en lagstiftning om ägareförbehåll och aybetalningsköp. Av F. Schmidt. Norstedt. 64 s. Ju.
12. Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden enligt beredningsnämndernas förslag vid 1938 års allmänna fastighetstaxering. Heggström. 89 s. Fi.
13. Betänkande angående förvärvsarbetande kvinnors rättsliga ställning vid äktenskap och barnsbörd. Marcus. 52 s. S.
14. Betänkande och förslag angående skolöverstyrelsens organisation. Heggström. ix, 396 s. E.
15. Betänkande angående »landsbygdens avfolkning». Marcus. 208, 90* s. S.
16. Betänkande och förslag angående verksamheten vid kungl. dramatiska teatern, dess förvaltning och ledning. Heggström. 78 s. E.
17. Betänkande med förslag till lotteriförordning m. m. Marcus. 70 s. H.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1938: 17
HANDELSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE
MED FÖRSLAG TILL
LOTTERIFÖRORDNING
M. M.

AVGIVET DEN 27 MAJ 1938
AV INOM HANDELSDEPARTEMENTET TILLKALLADE
SAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1938
ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

388250

STATENS OMBUDSMAN I RÄTTSPÄSKNING
KONSTADSGATAN 10
S-101 23 STOCKHOLM

BEFÄRHANDE

MED FÖRSLAG TILL

LOTTERIFÖRORDNING

M. N.

AV DEN 10 DE JUNI 1988

OM FÖRORDNINGEN OM LOTTERIET

1988:1

STOCKHOLM 1988
FÖRUTGÅVA 100 000 KOPPIOR

Innehållsförteckning m. m.

Skrivelse till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Handelsdepartementet	Sid. 5
--	-----------

Författningsförslag m. m.

Förslag till:

Lotteriförordning.....	7
Kungörelse med vissa bestämmelser angående försäljning av svenska statens premieobligationer	11
Ändrad lydelse av § 3 12: o tryckfrihetsförordningen	12
Brev till generalpoststyrelsen angående förbud mot postbefordran av vissa handlingar och meddelanden rörande otillåtna lotterier	13
Förordning om ändrad lydelse av 8 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.....	14

Motiv.

<i>Inledning</i>	15
<i>Gällande bestämmelser</i>	16
<i>Vissa domstolsavgöranden i lotterifrågor</i>	26
<i>Lotteriförhållanden i vissa främmande länder</i>	33
<i>Tidigare framställningar och förslag om ändrade föreskrifter rörande lotterispel m. m.</i>	36
<i>Sakkunnigas förslag:</i>	
Ny lotterilagstiftning	45
Vissa bestämmelser angående försäljning av svenska statens premieobligationer	64
Ändring i tryckfrihetsförordningen	64
Postala föreskrifter	66
Ändring i stämpelförordningen	66
Bilaga	68

Innehållsöversikt m. m.

201 Föreläsning till Högskolestyrelsen för Högskolan i Uppsala, 1914

Innehållsöversikt m. m.

Förord

1. Inledning

2. Förord

3. Inledning

4. Förord

5. Inledning

6. Förord

7. Inledning

8. Förord

9. Inledning

10. Förord

11. Inledning

12. Förord

13. Inledning

14. Förord

15. Inledning

16. Förord

17. Inledning

18. Förord

19. Inledning

20. Förord

21. Inledning

22. Förord

23. Inledning

24. Förord

25. Inledning

26. Förord

27. Inledning

28. Förord

29. Inledning

30. Förord

31. Inledning

32. Förord

33. Inledning

34. Förord

35. Inledning

36. Förord

37. Inledning

38. Förord

39. Inledning

40. Förord

41. Inledning

42. Förord

43. Inledning

44. Förord

45. Inledning

46. Förord

47. Inledning

48. Förord

49. Inledning

50. Förord

51. Inledning

52. Förord

53. Inledning

54. Förord

55. Inledning

56. Förord

57. Inledning

58. Förord

59. Inledning

60. Förord

61. Inledning

62. Förord

63. Inledning

64. Förord

65. Inledning

66. Förord

67. Inledning

68. Förord

69. Inledning

70. Förord

71. Inledning

72. Förord

73. Inledning

74. Förord

75. Inledning

76. Förord

77. Inledning

78. Förord

79. Inledning

80. Förord

81. Inledning

82. Förord

83. Inledning

84. Förord

85. Inledning

86. Förord

87. Inledning

88. Förord

89. Inledning

90. Förord

91. Inledning

92. Förord

93. Inledning

94. Förord

95. Inledning

96. Förord

97. Inledning

98. Förord

99. Inledning

100. Förord

Bilaga

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Handelsdepartementet.

Med skrivelse den 31 december 1936 hava särskilda, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1935 av dåvarande chefen för handelsdepartementet tillkallade sakkunniga (statslotteriutredningen) till herr statsrådet överlämnat betänkande med förslag rörande svenskt penninglotteri (statens offentliga utredningar 1937: 4).

Härjämte har statslotteriutredningen, med anledning av särskilt uppdrag, i skrivelse den 2 juni 1937 till herr statsrådet avgivit yttrande med förslag angående sådan ändring i gällande lagstiftning, att anordnande av s. k. tippning för allmänheten utan samband med tävlingar förbjödes.

Emellertid har åt de sakkunniga i olika sammanhang anförtrotts att verkställa utredning även i åtskilliga andra, i huvudsak legislativt betonade frågor avseende lotterispel och därmed jämförliga anordningar.

Enligt direktiv, som av föredragande departementschefen meddelats vid de sakkunnigas tillkallande, hava de sålunda erhållit i uppdrag att undersöka, huruvida även andra medel än inrättandet av statslotteri stode till buds för att förhindra kapitalflykten till utländska lotterier.

Från handelsdepartementet har därjämte den 29 juni 1936 till sakkunniga överlämnats en den 27 maj 1936 till departementet inkommen, till Kungl. Maj:t ställd skrift, däri Svenska Tidningsutgivareföreningens styrelse på anförda skäl hemställt, att bestämmelser måtte utfärdas till klargörande av, vilka pristävlingar och lotterimässigt betonade tillkännagivanden, som finge, och vilka som icke finge införas av tidningar.

Till statslotteriutredningen har den 23 oktober 1937 överlämnats en av Sveriges Tivoliägareförening, Sveriges Ambulerande Nöjestivoliägareförening och Sveriges Tivoliägares Tjänstemannaförbund hos chefen för socialdepartementet gjord framställning om utfärdande av särskilda bestämmelser rörande vissa lotteriliknande anordningar m. m.

Vidare har den 16 november 1937 till de sakkunniga från handelsdepartementet överlämnats en av Wesslings Basarvaru Aktiebolag, Stockholm, gjord framställning i fråga om mindre varulotterier m. m.

De sakkunniga hava slutligen även direkt från enskilt håll fått mottaga olika framställningar rörande förtydligande av gällande bestämmelser rörande lotterier och dylikt.

Efter fullgjord utredning i de frågor, som vi på grund av vad sålunda förekommit funnit oss böra upptaga till behandling, få vi härmed vördsamt överlämna föreliggande betänkande med förslag till

- 1) lotteriförordning,
- 2) kungörelse med vissa bestämmelser angående försäljning av svenska statens premieobligationer,
- 3) ändrad lydelse av 3 § 12 mom. tryckfrihetsförordningen,
- 4) brev till generalpoststyrelsen angående förbud mot postbefordran av vissa handlingar och meddelanden rörande otillåtna lotterier,
- 5) förordning om ändrad lydelse av 8 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften,
jämte motivering.

De sakkunnigas ursprunglige ordförande, kabinettssekreteraren C. E. Günther har, på därom gjord ansökning, av chefen för handelsdepartementet den 21 december 1937 entledigats från uppdraget såsom ordförande och sakkunnig. I Günthers ställe har departementschefen samma dag förordnat statssekreteraren K. E. Elliot.

Med avgivande av detta betänkande anse vi oss hava slutfört vårt uppdrag.

Stockholm den 27 maj 1938.

KNUT ELLIOT.

CARL LOVÉN.

OTTO WALLÉN.

/ N. Tolstoy.

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG M. M.

Förslag

till

lotteriförordning.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Lotteri om penningar eller penningars värde må ej utan tillstånd av Kungl. Maj:t för allmänheten anordnas i andra fall eller i annan ordning än som stadgas i denna förordning.

Såsom lotteri anses varje företag, däri efter lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig av slumpen helt eller delvis beroende anordning kan av en eller flera deltagare erhållas vinst till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare.

Bestämmelserna i denna förordning äga ej tillämpning å svenska statens premieobligationer eller å företag, som uppenbarligen icke åsyftar ekonomisk vinning.

2 §.

Lotteri må anordnas efter anmälan hos polismyndigheten minst tre dagar innan, under förutsättning

att lotteriet bedrives allenast inom polisdistriktet,

att för deltagande i lotteriet icke fordras högre insats än tjugufem öre,

att vinsterna uteslutande utgöras av varor,

att värdet å högsta vinst icke överstiger fem kronor samt

att vinstfördelningen äger rum i omedelbart samband med insatsernas erläggande.

3 §.

Lotteri, däri insatser och vinster äro till antal och storlek bestämda enligt uppgjord plan, må, oaktat de i 2 § angivna förutsättningarna icke äro för handen, anordnas

a) efter anmälan hos polismyndigheten minst tre dagar innan, under förutsättning

att lotteriet anordnas i samband med tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål,

att lotteriet bedrives allenast inom det för tillställningen avsedda området,

att vinsterna, i den mån de icke äro skänkta till lotteriet, uteslutande utgöras av varor eller anvisningar å varor,

att behållningen i lotteriet uteslutande användes för det ändamål, till vars förmån den tillställning äger rum, i samband varmed lotteriet är anordnat, samt

att icke vid samma tillställning anordnas lotterier, som avses i denna paragraf, med insatser till högre sammanlagt belopp än femhundra kronor;

b) efter tillstånd av länsstyrelsen under förutsättning

att lotteriet anordnas till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller till svenska konstidkares understöd och uppmuntran, att lotteriet bedrivs allenast inom länet,

att vinsterna, i den mån de icke äro skänkta till lotteriet, uteslutande utgöras av varor eller anvisningar å varor, samt

att icke inom länet av samme anordnare under kalenderåret anordnas lotterier, som avses i denna paragraf, med insatser till högre sammanlagt belopp än tretusen kronor, lotterier, vilka anordnas enligt 2 § eller enligt a) här ovan, därvid dock icke medräknade.

4 §.

Anordnare av lotteri, varom förmåles i 2 och 3 §§, vare skyldig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som polismyndigheten eller länsstyrelsen må finna anledning meddela för åstadkommande av kontroll å och ordning vid lotteriet. Vid meddelande av dylika föreskrifter skall iakttagas, att lotteriet icke mer än nödigt är betungas.

Varor, vilka användas såsom vinster i sådant lotteri skola, med undantag för skänkta föremål, vara frambragta eller tillverkade inom landet. Förekomma enligt 3 § anvisningar såsom vinster, skola de vara så beskaffade, att förvärv av varor som nyss sagts därigenom möjliggöres.

Länsstyrelsen äger vid meddelande av tillstånd enligt 3 § tillika att för tillståndets tillgodonjutande föreskriva de närmare villkor med avseende å lotteriet, som av omständigheterna kunna föranledas.

5 §.

Utan anmälan eller tillstånd, varom förut i denna förordning stadgas, må lotteri anordnas i samband med utgivande av tryckt skrift, under förutsättning

att anordnande av lotterier icke ingår såsom väsentligt led i företaget,

att för deltagande i lotteriet icke fordras insats, samt

att värdet å högsta vinst icke överstiger tjugufem kronor eller, om vinsten utgöres av varor eller anvisningar å varor, femtio kronor.

Bestämmelserna i 4 § andra stycket skola beträffande lotteri, som i denna paragraf avses, äga motsvarande tillämpning.

6 §.

Ej må någon främja deltagande i inom landet anordnat lotteri, som ej är tillåtet, eller i utländskt lotteri

genom att för egen eller annans räkning utbjuda, avyttra eller eljest till-

handahålla bevis om rätt till delaktighet i lotteriet eller annan handling, avsedd för deltagande däri,

genom att för egen eller annans räkning uppbära insatser i lotteriet eller förmedla insamling av insatser,

genom att förmedla utbekommande av vinst från lotteriet eller genom att eljest tillhandagå annan vid deltagande i lotteriet.

Det vare ock förbjudet att kungöra tillhandagående, varom förut nämnts, eller att sprida inbjudan, plan, vinstförteckning, dragningslista eller liknande meddelande beträffande lotteri, som avses i denna paragraf, såframt ej av omständigheterna framgår, att avsikten icke är att främja deltagande i lotteriet.

7 §.

Ej må någon yrkesmässigt eller eljest mot ersättning tillhandagå annan vid deltagande i lotteri, som är tillåtet, utan medgivande av anordnaren.

Utän tillstånd av Kungl. Maj:t må ej bedrivas yrkesmässig verksamhet, varigenom andel i bevis om rätt till delaktighet i lotteri, som i första stycket sägs, avyttras eller särskild rätt till den å beviset utfallande vinst eller andel däri tillförsäkras annan.

Ej heller må utan tillstånd av Kungl. Maj:t vid yrkesmässig försäljning av delaktighetsbevis, som nyss nämnts, försäljningen ske mot betalning i särskilda poster eller beviset av säljaren innehållas såsom säkerhet för köpeskillingen.

8 §.

Vad i denna förordning stadgas skall äga tillämpning jämväl å sådant lotteri, vid vilket såsom villkor för deltagande fordras medlemskap i viss sammanslutning, därest denna tillkommit väsentligen för anordnande av lotteri eller lotteriet eljest, såsom med avseende å omfattningen eller de villkor, varunder deltagande må ske, är att jämställa med lotteri, anordnat för allmänheten.

9 §.

Överträdelse av i denna förordning stadgade förbud straffes med dagsböter.

Beträdes någon, som förut fällts till straff för förseelse, som i första stycket avses, andra gången eller oftare med sådan förseelse eller har förseelsen skett i större omfattning eller yrkesmässigt, må till fängelse i högst ett år dömas.

Bryter någon mot föreskrift, som meddelats enligt 4 § första stycket, eller mot bestämmelserna i andra stycket av samma paragraf, vare straffet böter, högst trehundra kronor.

10 §.

Den, som under tid då han är ställd under tilltal för förseelse mot denna förordning fortsätter samma förseelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar.

11 §.

Då för överträdelse av i denna förordning stadgade förbud dömes, vare tillika förverkade för lotteriet uppburna insatser samt bevis om rätt till delaktighet i lotteriet och andra lotteriet avseende handlingar, varmed olagligen tagits befattning.

Dömes någon för överträdelse av stadgandet i 1 §, må jämväl förklaras förbrutna i lotteriet utfästa vinster, vilka äro åtkomliga och icke utgöras av penningar.

12 §.

Åtal för överträdelse av i denna förordning stadgade förbud anhängiggöres vid allmän domstol och utföres av allmän åklagare.

13 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, ävensom insatser, vilka dömas förverkade, och värdet av förbrutna vinster tillfalla kronan.

Denna förordning träder i kraft den

Genom denna förordning upphävas förordningen den 6 augusti 1881 (nr 38, sid. 2) angående förbud mot lotterier och andra dylika företag samt mot försäljning av lotter för in- eller utländska lotteriers eller andra sådana företags räkning, förordningarna den 22 juni 1928 (nr 189) och den 21 maj 1931 (nr 115), innefattande tillägg till nämnda förordning, samt förordningen den 7 juni 1934 (nr 237) angående vadhållning i samband med tävlingar.

Förslag

till

kungörelse med vissa bestämmelser angående försäljning av svenska statens premieobligationer.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Utan tillstånd av Kungl. Maj:t må ej bedrivas yrkesmässig verksamhet, varigenom andel i svenska statens premieobligation avyttras eller särskild rätt till den å sådan obligation utfallande vinst eller andel däri tillförsäkras annan.

Ej heller må utan tillstånd av Kungl. Maj:t annan än riksgäldskontoret eller den som erhållit dess medgivande vid yrkesmässig försäljning av premieobligation, som nyss nämnts, upptaga betalning i särskilda poster eller innehålla obligationen såsom säkerhet för köpeskillingen.

2 §.

Vid överträdelse av de i 1 § stadgade förbud skola bestämmelserna i 9—13 §§ lotteriförordningen äga motsvarande tillämpning.

Denna kungörelse träder i kraft den

Förslag

till

ändrad lydelse av § 3 12:o tryckfrihetsförordningen.

§ 3.

12:o. Lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande och förledande; utgivande i tryck av lottsedel eller annan handling, avsedd för deltagande i inom landet anordnat lotteri, som ej är tillåtet, eller i utländskt lotteri, tillkännagivande om försäljning av dylik handling eller om annat tillhandagående vid deltagande i lotteri, som nyss nämnts, ävensom kungörande av inbjudan, plan, vinstförteckning, dragningslista eller liknande meddelande, vilket har avseende å sådant lotteri, såframt ej av omständigheterna framgår, att avsikten med meddelandet icke är att främja deltagande i lotteriet; brotten umgällas med böter från trettiotre riksdaler sexton skillingar till och med ethundra riksdaler, och skriften konfiskeras.

Förslag

till

brev till generalpoststyrelsen angående förbud mot postbefordran av vissa handlingar och meddelanden rörande otillåtna lotterier.

Häri genom förordnas som följer:

Därest i öppen försändelse förekommer

lottsedel eller annan handling, avsedd för deltagande i inom landet anordnat lotteri, som ej är tillåtet, eller i utländskt lotteri;

rekvisition av handling som nyss nämnts;

tillkännagivande om försäljning eller förmedling av dylik handling eller om tillhandagående på annat sätt vid deltagande i lotteri av omförmälda beskaffenhet; eller

inbjudan, plan, vinstförteckning, dragningslista eller liknande meddelande rörande sådant lotteri,

må försändelsen icke postbefordras eller till adressaten utlämnas, såframt ej av omständigheterna framgår, att avsikten med försändelsen icke är att främja deltagande i lotteriet.

Såsom lotteri anses enligt lotteriförordningen varje företag — med undantag av svenska statens premieobligationer samt företag, som upperbarligen icke åsyftar ekonomisk vinning — däri efter lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig av slumpen helt eller delvis beroende anordning kan av en eller flera deltagare erhållas vinst till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare.

Vad sålunda förordnats skall äga tillämpning från och med den, vilken dag de i Kungl. Maj:ts brev till generalpoststyrelsen den 29 juni 1917 och den 15 juni 1934 meddelade bestämmelserna angående förbud mot postbefordran av vissa meddelanden om lotteri m. m. skola upphöra att gälla.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 8 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Härigenom förordnas, att 8 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

8 §.

Följande enskilda handlingar skola, även där de äro utfärdade av offentlig myndighet, förses med stämpel på sätt här nedan stadgas.

Lottsedel för deltagande i lotteri, som med Kungl. Maj:ts tillstånd anordnats enligt uppgjord plan, däri insatser och vinster äro till antal och storlek bestämda, skall, då lotteriet avser andra värdeföremål än penningar, av lotteriets anordnare före utlämnandet förses med stämpel av 10 öre.

Se för övrigt 56 §.

Denna förordning träder i kraft den _____.

MOTIV.

Inledning.

I de sakkunnigas betänkande med förslag rörande svenskt penninglotteri hava vissa översikter meddelats dels angående *behandlingen av lotterifrågor inom riksdagen och i offentliga utredningar under de senaste årtiondena* och dels angående *lotteriväsendets utveckling i Sverige* under motsvarande tid. Dessa översikter innehålla vissa redogörelser, som torde vara av intresse även för bedömandet av nu föreliggande spörsmål rörande föreskrifter om lotterispel o. dyl. Sakkunniga vilja i sådant hänseende särskilt hänvisa till de under förstberörda rubrik meddelade uppgifterna angående *dels* det betänkande och förslag angående åtgärder till förhindrande av utländska iottsedlars spridande i riket och förändrad lagstiftning om lotterier, som den 16 februari 1910 avgivits av inom civildepartementet tillkallade sakkunniga och *dels* behandlingen av vissa lotterifrågor vid 1915 och 1934 års riksdagar. Under den senare rubriken hänvisas främst till redogörelserna för uppkomsten av nuvarande lagstiftning om totalisatorspel och tippning.

Den i betänkandet rörande svenskt penninglotteri upptagna avdelningen *nuvarande system för penninglotterier i Sverige* utvisar, bland annat, hur de relativt knapphändiga svenska författningsbestämmelserna angående lotterier efter hand utbyggs genom från fall till fall meddelade utförliga lotteriresolutioner och andra koncessionsbestämmelser m. m.

Under rubriken *svenskt spel på utländska lotterier* har i betänkandet rörande svenskt penninglotteri jämväl lämnats en redogörelse, till vilken hänvisas. Här torde endast böra tilläggas, att ett flertal dagliga tidningar i södra Sverige sedan gammalt brukat meddela regelbundna uppgifter om dragningarna i danska klasslotteriet, ofta i form av fullständigt återgivande av de officiella dragningslistorna. Under senare år hava åtskilliga svenska tidningar även börjat publicera dragningsresultaten från norska penninglotteriet.

Gällande bestämmelser.

1881 års lotteriförordning med däri viddtagna ändringar.

De huvudsakligaste svenska bestämmelserna rörande lotterier och liknande företag finnas sammanfattade i förordningen den 6 augusti 1881 (nr 38, sid. 2) angående förbud mot lotterier och andra dylika företag samt mot försäljning av lotter för in- eller utländska lotteriers eller andra sådana företags räkning.

Lotteriförordningen är numera av följande lydelse:

1 §. Lotteri om penningar eller penningars värde må ej för allmänheten inrättas och öppnas; och vare ej heller någon tillåtet att, för egen eller annans räkning, utbjuda eller avyttra lott eller annat bevis om rätt till delaktighet i dylikt, inom eller utom riket anordnat företag eller att kungöra försäljning av sådant bevis.

2 §. Vad i 1 § i avseende å lotteri är stadgat gälla ock om annat företag, varigenom åt en eller flere av de däruti deltagande erbjudes i penningar eller penningars värde utfäst och efter lottning eller därmed jämförlig anordning utgående vinst till högre belopp än det, som erbjudes åt en var av deltagarne.

3 §. Stadgandena i 1 och 2 §§ må icke utgöra hinder för bortlottning i särskilda fall, då omständigheterna kunna anses böra därtill föranleda, av lösören för välgörande eller allmännyttigt ändamål eller av konstsaker till svenska konstidkares understöd och uppmuntran, under förutsättning likväl att lotternas sammanlagda försäljningsvärde icke överstiger tretusen kronor; dock bör om sådan lottning anmälan förut ske hos länsstyrelsen, som äger att efter prövning av omständigheterna till bortlottning meddela tillstånd.

4 §. Överträdelse av vad här ovan stadgas straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor, varjämte, då lösören hållits till föryttrande genom lottning, dessa, så vitt de finnas åtkomliga, skola dömas förbrutna.

5 §. Den, som under tid, då han för överträdelse av denna förordning är under tilltal ställd, samma överträdelse fortsätter, skall, när han lagligen därtill förvunnen varder, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till ansvar enligt 4 §.

6 §. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom värdet av lösören, som dömas förbrutna, tillfalle två tredjedelar åklagaren och en tredjedel den stads eller sockens fattigkassa, där den åtalade överträdelsen är begången. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de efter allmän strafflag.

7 §. Vad i denna förordning stadgas äge ej tillämpning å svenska statens premielån av år 1860.

Beträffande förordningens *tillkomst* torde få anföras följande.

Före 1881 års lotteriförordning gällde förordningen den 21 mars 1844 angående förbud mot lotteriinrättningar samt mot försäljning av lotter för in-

eller utländska lotteriers räkning. Sistnämnda förordning hade av Kungl. Maj:t utfärdats efter framställning från Rikets ständer men utan direkt medverkan från riksdagens sida, sedan lagberedningen, efter remiss, uttryckligen förklarar, att det vore Kungl. Maj:ts höga rätt att i denna lagstiftningsfråga ensam efter gottfinnande besluta. Förordningen överensstämde i viktigare delar med nu gällande lotteriförordning men saknade, bland annat, bestämmelser motsvarande de i 2 § av sistnämnda förordning intagna föreskrifterna om vissa lotteriliknande företag.

Det var närmast nyss angivna brist i 1844 års lotteriförordning som på sin tid föranledde förordningens upphävande och utfärdandet av nu gällande bestämmelser. Vid 1880 års riksdag väcktes sålunda en motion (I: 64), däri motionären, herr A. Adlercreutz, framhöll, att föreskrifterna i 1844 års förordning icke visat sig tillräckliga när det gällt att förhindra vissa lotteriliknande företag. Motionären påpekade, hurusom efter förordningens utfärdande företag kommit till stånd, vilka ägde »hela karaktären av de förbjudna lotterierna och sålunda verkade i samma skadliga riktning som dessa» samt »med viss förkärlek anknöto sig till litterär förläggareverksamhet och därmed på ett betänkligt sätt hotade att inom litteraturens område utöva ett fördärvligt inflytande». På grund härav föreslog motionären, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära sådan ändring i nysnämnda förordning, att dylika lotteriföretag för framtiden omöjliggjordes.

Sedan andra kammarens andra tillfälliga utskott (utlåtande nr 2) tillstyrkt motionen, beslöt riksdagen i skrivelse den 11 maj 1880 (nr 56) hos Kungl. Maj:t anhålla om sådan förklaring av vad med *lotteri* i förordningen den 21 mars 1844 förstodes, att det med samma förordning åsyftade ändamål kunde vinnas fullständigare än vad dittills visat sig vara fallet.

Med anledning av nämnda riksdagsbeslut utarbetades inom civildepartementet ett förslag till ändrad lydelse av 1 § i 1844 års lotteriförordning, inefattande förbud mot vissa lotteriliknande anordningar. Förslaget remitterades till Högsta Domstolen, som i sitt yttrande i huvudsak tillstyrkte den ifrågasatta författningsändringen men, bland annat, anmärkte, att det syntes lämpligast, om i förevarande sammanhang en helt ny lotteriförordning utfärdades.

På grund av vad sålunda förekommit beslöt Kungl. Maj:t med upphävande av 1844 års lotteriförordning utfärda nu gällande förordning i ämnet.

1881 års lotteriförordning har, i vad avser länsstyrelses befogenhet att meddela tillstånd till varulotteri (3 §), ändrats genom *kungörelse den 14 december 1923*. Ändringen innebär, att en övre värdegräns — högst 3,000 kronors omslutning — införts beträffande lotterier, som kunna beviljas av länsstyrelse, ävensom att länsstyrelse erhållit rätt att, inom nämnda gräns, lämna tillstånd till lotterier jämväl för andra allmännyttiga ändamål än välgörenhet och konst.

I fråga om tolkningen av de grundläggande bestämmelserna i 1881 års lotteriförordning torde ur *facklitteraturen* på ifrågavarande område här förtjäna återgivas följande.

Carl Sjunnesson anser i en i Nytt Juridiskt Arkiv, del II, 1893, nr 6, införd artikel om »Kapplöpningsvadens straffrättsliga natur», att 2 § i förordningen endast skulle avse att giva »en allmän definition» av begreppet lotteri (sid. 13). Någon skillnad skulle sålunda icke bestå mellan »lotteri» enligt 1 § och »annat företag» varom i 2 § sägs. Författaren kommer på grund av detta antagande till den slutsatsen, att med företag, som nyss nämnts, icke kunde avses andra inrättningar än sådana, som helt nära motsvarade gängse föreställning om egentligt lotteri (d. v. s. där vinstfördelningen äger rum »efter lottning eller därmed jämförlig anordning»).

En avvikande mening förfäktades av Åke Hjort i en i Malmö år 1907 utgiven skrift med titeln »Äro de s. k. tidningslotterierna straffbara enligt svensk rätt?» Under hänvisning till lotteriförordningens tillkomsthistoria framhåller denne (sid. 43), att lagstiftaren med bestämmelserna i 1 § säkerligen åsyftat företag, som verkliga vore och gåve sig ut att vara lotterier, exempelvis klass- och nummerlotterier, medan föreskrifterna i 2 § avsågo s. k. lotteriliknande företag, som ägde de flesta av lotteriets kännetecken men kanske mången gång icke gåve sig ut för lotterier.

En ståndpunkt liknande den sist angivna har i nyare litteratur intagits av professor Nils Stjernberg. Dennes, i sista upplagan av »Kommentar till Strafflagen kap. 17—18» (Uppsala och Stockholm 1930) sid. 152—154, gjorda uttalanden i fråga om den svenska rättens huvudståndpunkt med avseende å lotterier och lotteriliknande företag torde få härnedan återgivas:

»Från äventyrligt spel, i den mening lagen här tager detta ord, har man — — — att särskålla lotterier. Ty ang. dessa ha sedan gammalt gällt särskålda bestämmelser; numera K.F. $\frac{6}{8}$ 1881 ang. förbud mot lotterier m. m. och K.F. $\frac{22}{6}$ 1928 innefattande visst tillägg till nämnda förordning samt T.F.O. 3:12 *in fine*. Ett lotteri är ett företag, varigenom ett subjekt (anordnaren) genom utfästelse i enlighet med en tillkännagiven plan inbjuder andra subjekt till förvärvande av en alldeles övervägande av slumpen (lottning eller annan därmed jämförlig anordning) beroende ekonomisk vinstmöjlighet mot erläggande av bestämda ekonomiska motprestationer, åtminstone av alla dem som icke bliva vinnare, samt att enligt planen samtliga dessa vinstmöjligheter förutsättas förverkligade genom ett enhetligt ordnat förfarande. I övrigt kunna alla spelets kännetecken därvid föreligga. Även anordnaren kan sålunda underkasta sig en viss risk för förmögenhetsförlust; jfr rättsfall 1916 s. 469. Anordningen kan förutsätta en verksamhet av de i lotteriet deltagande för vinstmöjlighetens realiserande. Det avgörande är att vinstmöjligheten och motprestationens storlek äro enligt den tillkännagivna planen bestämda, så att det icke står deltagarna fritt att genom godtyckligt ändrande av motprestationens storlek bereda sig ändrade vinstmöjligheter. Det s. k. rulettspellet faller därför utanför lotteriets område, ehuru det eljes i mycket äger dess kännetecken; jfr ovan. Innebär inbjudan icke någon ekonomisk förlustrisk för deltagarna, i ty att deras motprestationer, bortsett från den av utfästelsen beroende vinstmöjligheten, skola göras mot erhållande av full ekonomisk valuta, är företaget enligt i vårt land härskande rättsuppfattning icke att anse såsom lotteri i egentlig mening; jfr rättsfall 1874 s. 197. Emellertid skall enligt stadgande i 2 § av K.F. $\frac{6}{8}$ 1881 vad som är stadgat ang. lotterier gälla även 'annat företag, varigenom åt en eller flera av de däruti deltagande erbjudes i penningar eller i penningars värde utfäst och efter lottning eller därmed jämförlig anordning utgående vinst till högre belopp än det, som erbjudes åt en var av deltagarna'. Innebörden av denna bestämmelse är först och främst den, att även om man under uttrycket 'lotteri' vill hänföra allenast sådana anordningar, vid vilka vinstmöjligheten är avsedd att realiseras medelst lottning, hit bli att hänföra även sådana fall, då den är avsedd att förverkligas genom 'annan därmed jämförlig anordning'. Ang. vad under sistnämnda uttryck är att hänföra, se rättsfall 1891 s. 59 (s. k. ringkastningsspel icke

ansett såsom lotteri); 1899 s. 503 (anordnande av prisskjutning med en s. k. luftkanon, vilken icke synes ha varit avsedd att inriktas av den skjutande, dit hänfört); rättsfallen 1908 s. 399 och 418, 1909 s. 29 och 1910 s. 98 (anordnande av gissningstävlan under vissa förhållanden hänfört under förevarande stadgande); rättsfall 1908 s. 399 (anordnande av premieutdelning å utgivna premiekuponger på grundval av den ordning, i vilken de insända kupongförsändelserna öppnades, hänförd under förevarande stadgande), 1916 s. 469 (anordning, varigenom vinsten bestäms att utgå på grundval av datum för gjord beställning, hänförd under förevarande stadgande). Men vidare inbegripas under nämnda stadgande även de ovan angivna fall, då inbjudan i fråga icke innebär någon ekonomisk förlustrisk för deltagarna, i ty att deras förmögenhetsprestationer skola göras mot erhållande av full ekonomisk valuta, även bortsett från den av utfästelsen beroende vinstmöjligheten; se ovan nämnda rättsfall 1908 s. 399 och 418; 1910 s. 98; 1916 s. 469. Stadgandets krav på ett 'företag', och ett företag, 'varigenom' 'erbjudes' 'en utfäst och efter lottning eller därmed jämförlig anordning utgående vinst', innefattar emellertid säkerligen ett krav på, att det skall föreligga en genom utfästelse enligt en bestämd plan gjord inbjudan till förvärvande av en av lottning eller därmed jämförlig anordning beroende vinstmöjlighet; se rättsfall 1908 s. 224. Däremot synes det icke vara något hinder för stadgandets tillämpning, att sådan inbjudan skett på grundval av till anordnaren redan fullgjorda ekonomiska prestationer eller att ens någon motprestation överhuvud betingats för 'deltagande i företaget'; jfr rättsfall 1905 s. 120; 1927 B. 740 samt 1928 s. 279.»

1928 och 1931 års förordningar, innefattande vissa tillägg till 1881 års lotteriförordning.

Genom särskilda förordningar den 22 juni 1928 (nr 189) och den 21 maj 1931 (nr 115) innefattande tillägg till 1881 års lotteriförordning hava meddelats vissa förbud mot yrkesmässigt avyttrande av andelar och vinsträttigheter i premieobligationer, lottsedlar och dylika bevis ävensom mot yrkesmässig avbetalningshandel med handlingar av ifrågavarande art.

I 1928 års förordning stadgas som följer:

Ej vare, ändå att förordningen den 6 augusti 1881 angående förbud mot lotterier och andra dylika företag samt mot försäljning av lotter för in- eller utländska lotteriers eller andra sådana företags räkning icke är tillämplig, medgivet att bedriva yrkesmässig verksamhet, varigenom andel i premieobligation eller i annat bevis om delaktighet i företag, som ovan nämnts, avyttras eller särskild rätt till den å sådant delaktighetsbevis utfallande vinst eller andel däri tillförsäkras annan.

Bryter någon mot vad sålunda stadgats, skola bestämmelserna i 4—6 §§ i nyssnämnda förordning äga motsvarande tillämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1928 men äger icke tillämpning å dessförrinnan slutna avtal.

Var som, då förordningen träder i kraft, lovligen bedriver yrkesmässig verksamhet, varom ovan sägs, vare, därest han vill fortsätta densamma, därtill berättigad, såframt han före den 1 oktober 1928 därom gör skriftlig anmälan hos länsstyrelsen i det län, där rörelsen drives; dock må verksamhet, som innebär tillförsäkrande av särskild rätt till den å premieobligation eller annat bevis om delaktighet i lotteri eller annat sådant företag utfallande vinst eller andel i sådan

vinst, ej fortgå längre än till den 1 juli 1929. Verksamhet, varom i detta stycke nämns, må icke utsträckas att avse företag av omförmält slag, till vars anordnande tillstånd erhållits först efter förordningens ikraftträdande.

Stadgandet i 1931 års förordning är av följande lydelse:

Vid yrkesmässig försäljning av premieobligationer eller andra bevis om delaktighet i lotteri eller annat företag, som avses i förordningen den 6 augusti 1881 angående förbud mot lotterier och andra dylika företag samt mot försäljning av lotter för in- eller utländska lotteriers eller andra sådana företags räkning, må sådant delaktighetsbevis icke säljas mot betalning i särskilda poster eller av säljaren under villkor av något slag innehållas såsom säkerhet för betingad köpeskilling för delaktighetsbeviset; dock att premieobligation, som utgivits av riksgäldskontoret, må, även om den för sagda ändamål innehålles, mot betalning i särskilda poster säljas av riksgäldskontoret eller av annan med dess tillstånd.

Bryter någon mot vad sålunda stadgats, skola bestämmelserna i 4—6 §§ nyssnämnda förordning äga motsvarande tillämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 1931 men äger icke tillämpning i fråga om delaktighetsbevis, som utgivits före sagda dag.

1934 års vadhållningsförordning.

Förordningen den 7 juni 1934 (nr 237) angående vadhållning i samband med tävlingar reglerar sådana lotteribegreppet tangerande företeelser som totalisatorspel och tippning. Beträffande förordningens tillkomst och syftemål hänvisas till betänkandet angående penninglotteri (sid. 14 och 39) samt Kungl. Maj:ts proposition i ämnet den 2 mars 1934 (nr 231).

Förordningen upptager följande stadganden:

1 §. I samband med kapplöpning eller annan tävlan må ej vadhållning medelst så kallad totalisator eller på annat därmed jämförligt sätt för allmänheten anordnas, med mindre Kungl. Maj:t därtill meddelat tillstånd.

2 §. Ej må någon främja deltagandet i sådan inom landet anordnad vadhållning, som ej är tillåten, eller i utländsk vadhållning genom att för egen eller annans räkning utbjuda, avyttra eller eljest tillhandahålla bevis om rätt till delaktighet i vadhållningen eller annan handling, avsedd för deltagande däri;

genom att för egen eller annans räkning uppbära insatser i vadhållningen eller förmedla insamlandet av insatser; eller

genom att eljest tillhandagå annan vid deltagande i vadhållningen.

Det vare ock förbjudet att kungöra försäljning eller förmedling av bevis eller annan handling, som ovan nämnts, eller att sprida inbjudningar, planer, vinstförteckningar eller andra liknande meddelanden, som hava avseende å vadhållning, varom nu är fråga.

Utän medgivande av den, som erhållit tillstånd att anordna vadhållning, må ingen yrkesmässigt eller eljest mot ersättning tillhandagå annan vid deltagande i vadhållning, som är tillåten.

3 §. De i 1 och 2 §§ stadgade förbud skola även hava avseende å sådan vadhållning, vid vilken såsom villkor för deltagande fordras medlemskap i viss förening, därest föreningen tillkommit väsentligen för anordnande av dylik vadhållning eller vadhållningen eljest, såsom med avseende å omfattningen eller de villkor,

varunder deltagande må ske, är att jämställa med vadhållning, anordnad för allmänheten.

4 §. Överträdelse av de i 1, 2 och 3 §§ stadgade förbud straffas med dagsböter.

Beträdes någon, som förut fällts till straff för förseelse, som i första stycket avses, andra gången eller oftare med sådan förseelse eller har förseelsen skett i större omfattning eller yrkesmässigt, må till fängelse i högst ett år dömas.

5 §. Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse mot denna förordning, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar.

6 §. Dömes någon för förseelse mot denna förordning, vare tillika förverkade de vid vadhållningen gjorda insatser, vilka han uppburit, samt kuponger, delaktighetsbevis och andra dylika vadhållningen avseende handlingar.

7 §. Åtal för förseelse mot denna förordning anhängiggöres vid allmän domstol och utföres av allmän åklagare.

8 §. Böter, som ådömas enligt denna förordning, ävensom insatser, som dömas förbrutna, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Ur *facklitteraturen* på området må här återgivas följande uttalande i *professor Nils Stjernbergs* förutnämnda arbete (sid. 151) ifråga om vadhållningens avgränsning gentemot lotterier och spel som avses i 18 kap. 14 § strafflagen:

»Från spel har man att särskilla vadet. Det avgörande är här icke, huruvida i avtalet deltagande förutsätts skola genom egen verksamhet inverka på utgången eller ej. Ty så kan vara förhållandet även vid ett vad. Det för vadet utmärkande är fastmera, att avtalet ifråga objektivt sett framstår såsom ett uttryck för en strid mellan olika meningar eller uppfattningar hos deltagarna angående vissa existenta eller i framtiden inträffande sakförhållanden. I fråga om existenta sakförhållanden får så anses vara fallet, därest de deltagande vid avtalets ingående ägt möjlighet att konstatera sakförhållandet ifråga, varemot rena gissningstävlingar äro att hänföra till spelets område; jfr rättsfall 1909 s. 29 (gissningstävlan ang. beloppet av en i flaska innesluten penningssumma ansedd såsom lotteri, icke såsom vadhållning). I fråga om framtida sakförhållanden får så anses vara fallet, även om slumpen därvid förutsättes kunna spela in, men utfallet likvisst, objektivt sett, framstår såsom väsentligen grundat i redan konstaterbara sakförhållanden.»

Vid en *jämförelse mellan gällande vadhållningsförordning och gällande lotteriförordning* framstå i övrigt följande huvudsakliga skiljaktigheter.

Medan lotteriförordningen — med viss dispensrätt för länsstyrelse ifråga om mindre lotterier — i princip kategoriskt förbjuder inrättande och öppnande för allmänheten av lotterier och liknande företag, stadgas i vadhållningsförordningen förbud mot anordnande av viss offentlig vadhållning med mindre Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd.

Lotteriförordningen förbjuder endast utbudande eller avyttrande samt kungörande av försäljning av lottsedel och dylikt bevis. Enligt vadhållningsförordningen är det med avseende å utländskt och annat illegalt vadhållningsföretag därjämte förbjudet att på annat sätt än genom utbudande eller avyttrande tillhandhålla handling avsedd för deltagande i sådant företag, att uppbära insatser eller förmedla insamlandet av insatser i företaget, att eljest tillhandagå vid deltagande däri, att kungöra försäljning eller

förmedling av handling, som nyss nämnts, ävensom att sprida inbjudningar, planer, vinstförteckningar eller andra liknande meddelanden.

I motsats till lotteriförordningen innehåller vadhållningsförordningen vissa förtydligande bestämmelser angående förbud mot bedrivande av i förordningen avsedd verksamhet inom föreningar.

Vadhållningsförordningen innehåller slutligen, jämfört med lotteriförordningen, mera moderna och utförliga ansvars- och åtalsbestämmelser.

Statslotteriutredningen har, till fullgörande av särskilt uppdrag, i skrivelse till chefen för handelsdepartementet den 2 juni 1937 föreslagit tillägg till vadhållningsförordningen av sådant innehåll, att det skall vara förbjudet att för allmänheten utan tillstånd anordna vadhållning även där vadhållningen icke står i samband med tävlingar.

Tryckfrihetsförordningen.

I tryckfrihetsförordningen (se Sv. förf. saml. 1937: 729) hava genom beslut vid 1881 och 1882 års riksdagar, med anledning av i ämnet väckta motioner, i form av tillägg till § 3 mom. 12 införts nedanstående, ännu gällande bestämmelser angående utgivande i tryck av vissa meddelanden ifråga om lotterier:

§ 3.

Under de — — — tryckfriheten anses:

12:o. Lögnaktiga uppgifter — — — och förledande; brotten umgällas med böter från trettio tre riksdagar sexton skillingar till och med etthundra riksdaler, och skriften konfiskeras; skolande med böter till enahanda belopp beläggas inbjudningar till deltagande uti inländskt lotteriföretag, som ej tillåtet är, ävensom i utländskt lotteri.

Beträffande tillkomsten av detta stadgande hänvisas i övrigt till konstitutionsutskottets utlåtanden år 1880, nr 8, och 1881, nr 5.

Skrifter innehållande lotterimeddelanden av den art som avses i § 3 mom. 12 kunna icke konfiskeras och på grund av stadgandet i § 4 mom. 4 första stycket icke heller beläggas med kvarstad.

Tryckfrihetsförordningen giver ingen möjlighet till ingripande mot från utlandet inkomna, på främmande språk författade skrifter med innehåll som nyss nämnts (jämför § 4 mom. 11). Med avseende å utifrån inkomna på svenska språket tryckta lotterimeddelanden innehåller tryckfrihetsförordningen icke heller annat än ett i praktiken tämligen värdelöst stadgande i § 4 mom. 10.

Bestämmelser, motsvarande föreskrifterna i vadhållningsförordningens 2 § hava, oaktat tanken härpå framkastats i ovan omförmälda proposition 1934: 231, hittills icke blivit införda i tryckfrihetsförordningen.

Med avseende å avgränsningen mellan tillämplighetsområdena för nyss återgivna stadgande i § 3 mom. 12 tryckfrihetsförordningen och motsvarande bestämmelser i lotteriförordningen hava anförts följande tolkningar.

Konstitutionsutskottet vid 1881 års riksdag utgick i sitt ovan berörda utlåtande, nr 5, från, att innehållet i tryckt skrift, på grund av stadgandena i § 1 mom. 1 tryckfrihetsförordningen, icke i något fall kunde åtalas annorlunda än denna lag bjöde. En följd härav vore enligt utskottets uppfattning, att utbudandet av lotter, vilket i lotteriförordningen vore belagt med straff, däremot för det dåvarande icke kunda åtalas, om utbudandet skedde i tryck, emedan tryckfrihetsförordningen icke stadgade någon ansvarspåföljd för en sådan handling.

Ett motsatt betraktelsesätt har kommit till uttryck, bland annat, i det tryckta *betänkande med förslag till tryckfrihetsförordning*, som den 20 december 1912 avgivits av särskilda kommitterade inom justitiedepartementet. Efter att hava redogjort för konstitutionsutskottets ovanberörda uttalanden anförde dessa sakkunniga (sid. 152 och 153) i huvudsak följande:

»I den i viss mening fullt riktiga satsen, att 'enligt tryckfrihetslagen kan vad som i tryck lägges under allmänhetens ögon icke åtalas annorlunda, än samma lag bjuder', torde emellertid här utskottet hava inlagt en vidsträcktare innebörd än den i verkligheten äger. Om *varje* brottsligt förfarande, som begagnar det tryckta ordet som medel att nå sitt syfte, gäller visserligen icke, att det vore straffbart endast i kraft av stadgande i tryckfrihetsförordningen, varav jämväl skulle följa, att boktryckare resp. tidnings ansvarige utgivare vore i denna sin egenskap därför ansvarig. För en bedräglig annons exempelvis ansvarar den bedrägliga annonsören; boktryckare eller tidningsutgivare blott om och i den mån han enligt allmänna straffrättsliga regler varit delaktig i bedrägeriet, men i så fall efter allmän strafflag. Även om bedrägeriet enligt vår rätt vore straffbart redan på försöksstadiet och försökshandlingen i givet fall bestått blott av den tryckta annonsen, vore saken att bedöma på enahanda sätt. Grunden är tydligen den, att vad tryckfrihetsförordningens citerade § 1 mom. 1 hägnar med grundlagsskydd är *yttrandefrihet* i tryck; men kriminaliseringen av ett förfarande såsom oredligt har intet med frågan om yttrandefrihetens gränser att göra. Men på liknande sätt lärer i själva verket förhålla sig med lotteriförseelser; synpunkten av yttrandefrihetsmissbruk är icke den, som är den tillämpliga på en tryckt inbjudan till deltagande i lotteri, lika litet som på en muntlig sådan. Man finner ock att domstolarna ej tvekat upptaga till bedömande åtal enligt lotteriförordningen å ett 'anordnande av lotteri', som tagit sig uttryck allenast i utfärdande av tryckt inbjudan. Häremot torde ej heller befogad anmärkning kunna göras; men med 1881 års konstitutionsutskotts ståndpunkt vore det svårigen förenligt.

Av det sagda följer emellertid icke, att icke upptagande av förbud mot publikation av meddelanden om lotterier i tryckfrihetslagen är försvarligt och t. o. m. praktiskt lämpligt. Ett effektivt bekämpande av den utländska lotterireklam, som förmedlas genom tryck, kan svårigen ske utan att boktryckare och tidningsutgivare ställas i ansvar för de lotterimeddelanden som utgå från tryckeriet eller inflyta i tidningen, efter enahanda grunder, som gälla om tryckfrihetsmissbruk. Och dylik ansvarighet kan tydligen med fog dem åläggas under förutsättning att av meddelandets eget innehåll (eventuellt i förening med andra av dem kända fakta) framgår dess mot publikationsförbudet stridande karaktär, en förutsättning, som *här* i de praktiskt viktiga fallen uppenbarligen förefinnes. Vid sådant förhållande synes den enklaste utvägen vara att låta detta förbud kvarstå inom tryckfrihetslagens ram.»

Även i nyare juridisk litteratur har den av 1881 års konstitutionsutskott hävdade uppfattningen, att brott, begånget genom tryckt skrift, aldrig skulle kunna åtkommas annat än genom tryckfrihetsförordningen, ansetts felaktig. (Se bl. a. *professor Robert Malmgrens* edition av Sveriges Grundlagar, 1937 års upplaga, sid. 220.)

I ett till Kungl. Maj:t den 30 maj 1924 avgivet utlåtande ifråga om s. k. tidningslotterier m. m. har *justitiekanslersämbetet* (O. H. Arsell) gjort nedanstående uttalanden rörande vissa i tryckt skrift intagna lotteriannonser:

En lotteriannons kunde under vissa omständigheter utgöra *bevismedel* för att (olaga) lotteri anordnats vare sig av annonsören eller av annonsorganet självt. I båda fallen vore (det olaga) lotteriet att bedöma enligt lotteriförordningen och skulle förseelsen beivras i den ordning som gällde för vanlig kriminalprocess.

I andra fall vore lotteriannonsen därjämte *själv ett brott* mot tryckfrihetsförordningen, för vilket annonsorga.nets ansvarige utgivare kunde bliva straffad i den speciella ordning som gällde för beivrande av brott mot tryckfrihetsförordningen.

Postala föreskrifter.

Genom Kungl. Maj:ts brev till generalpoststyrelsen den 29 juni 1917 hava införts sedan dess gällande bestämmelser rörande förbud mot postbefordran av vissa *lotteriförsändelser*. Dessa bestämmelser, som sedermera influtit i 4 § allmänna poststadgan äro enligt senaste upplagan av nämnda stadga (den 4 oktober 1932) av följande lydelse:

§ 4.

Postbefordran medges icke, därest postfunktionär iakttagert,

att å försändelses yttre finnes tryckt eller på annat sätt åstadkommet meddelande rörande inköp eller försäljning av lotter i utländskt lotteri eller i inländskt lotteri, till vilket vederbörligt tillstånd icke lämnats, eller att i korsband förekommer meddelande av nu angivet slag eller lottsedel i sådant lotteri, som nu sagts.

Ifrågavarande stadgande har tolkats så, att förbudet icke omfattar dragningslista, givetvis under förutsättning att å densamma icke finnes något meddelande om försäljning av lotter. Se *Ernst Grape*, Anteckningar till Allmänna poststadgan, huvudarbetet, Stockholm, 1929, sid. 34, vilket arbete även innehåller en redogörelse för stadgandets tillkomst.

Beträffande postbefordran av vadhållningsförsändelser gälla vissa mera omfattande och detaljerade bestämmelser enligt Kungl. Maj:ts brev till generalpoststyrelsen den 15 juni 1934. Däri stadgas följande:

Därest å försändelses yttre eller i korsband förekommer

bevis eller annan handling om rätt till delaktighet i vadhållning i samband med tävlan eller tillkännagivande om sådan rätt;

tillkännagivande om försäljning eller förmedling av handling, varom ovan nämnts, eller rekvisition av dylik handling; eller

inbjudan, plan, vinstförteckning eller liknande meddelande, avseende vadhållning av ovan angiven art,

må försändelsen icke postbefordras eller till adressaten utlämnas, såvida icke fråga är om vadhållning, till vilken Kungl. Maj:t lämnat tillstånd, och försändelsen är avsänd av eller adresserad till den, som erhållit tillståndet, eller dennes ombud.

Föreskrifter om stämpelavgift å lottsedlar och om skatt å lotterivinster.

Vissa författningsbestämmelser angående lotterier äro utfärdade även i form av föreskrifter om stämpelbeläggning av lottsedlar samt om särskild skatt å lotterivinster.

Ifråga om stämpelplikten gälla stadgandena i 8 och 56 §§ förordningen den 19 november 1914 (nr 388) angående stämpelavgiften. Förstnämnda paragraf, sådan den för närvarande lyder, stadgar, att lottsedel för deltagande i lotteri, som med Kungl. Maj:ts tillstånd anordnats, skall av lotteriets anordnare före utlämnandet förses med stämpel, då lotteriet avser penningar, av 20 öre för varje hel krona av det belopp, varå lottsedeln lyder, och, då lotteriet avser andra värdeföremål, av 10 öre för varje lottsedel. Enligt förslag till innevarande års riksdag skall berörda stadgande emellertid från och med den 1 januari 1939 i samband med penninglotteriväsendets omorganisation på det sätt ändras, att stämpelplikt allenast föreligger, då lotteriet avser andra värdeföremål än penningar. Jämlikt 56 § kan skyldigheten att förse varje särskild lottsedel med stämpel utbytas mot en förpliktelse att inbetala på de försålda lottsedlarna belöpande stämpelavgifter till generalpoststyrelsen.

Beträffande vinstskatten hava särskilda författningar utfärdats, nämligen förordningen den 28 september 1928 (nr 376) angående särskild skatt å vissa lotterivinster samt kungörelsen den 21 december 1928 (nr 486) om uppbörd och redovisning av särskild skatt å vissa lotterivinster. Härjämte finnas bestämmelser angående skattskyldigheten för lotterivinst intagna i de allmänna författningarna om skatt för inkomst (kommunalskattelagen, 19 och 35 §§; jfr. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, 2 §). Ifrågavarande författningar synas i förevarande sammanhang vara av underordnat intresse.

Vissa domstolsavgöranden i lotterifrågor.

För att bilda sig en uppfattning om vederbörande domstolars och andra myndigheters tolkning av gällande bestämmelser rörande lotterispel o. dyl. hava sakkunniga genomgått hithörande prejudikat från högsta domstolen ävensom åtskilliga under senare år avkunnade utslag av rikets hovrätter och vissa underdomstolar. I sistnämnda avseende har ett omfattande material införskaffats, bland annat i form av rättegångshandlingar från rådhusrätten och polisdomstolen i Stockholm samt från polisdomstolen i Malmö. Resultatet av sakkunnigas undersökning framgår av nedanstående sammanställning. Sifferhänvisningarna däri avse beträffande högsta domstolens utslag vederbörande sidor i Nytt Juridiskt Arkiv, del I, och i övriga fall dagen för utslaget.

A. Fråga om olovligt anordnande av lotteri eller lotteriliknande företag.

I. Egentliga lotterier, karaktären av lotteri icke bestridd (1 § lotteriförordningen).

Ansvar.

Polisdomstolen eller rådhusrätten i Stockholm: För enskild persons räkning anordnat s. k. amerikanskt lotteri, d. v. s. ett slags tombola, där lottsedlarna betinga olika pris, i allmänhet motsvarande serien 1—99 (öre); i två fall i kafélokaler ($\frac{4}{11}$ 32, $\frac{7}{4}$ 33, $\frac{3}{8}$ 34, $\frac{3}{6}$ och $\frac{24}{11}$ 36). — S. k. rosengård, d. v. s. lotterna försäljas i förening med pappersblommor o. dyl. ($\frac{11}{6}$ 31, $\frac{7}{6}$ 35).

II. Lotteriliknande företag (2 § lotteriförordningen).

a. *Företag, där sannolikheten att vinna synes hava bestämts uteslutande av slumpen.*

Ansvar.

Högsta domstolen: Anordnande av prisskjutning med en s. k. luftkanon, vilken icke synes hava varit avsedd att inriktas av den skjutande (1899: 503).

Ett affärsföretag lät efter en förut kungjord plan till sina kunder utdela ett antal varupresenter av olika värde, därvid presenternas fördelning be-

stämdes av den nummerordning, vari företaget vid öppnandet placerat vissa av kunderna insända rekvisitionsbrev å andra varor (1905: 120). — Ett bokförlag anordnade utdelning av »premier» till abonnenterna å visst bokverk, därvid fördelningen ägde rum på grundval av den ordning, i vilken vissa av abonnenterna insända kupongförsändelser öppnades (1908: 399).

En skomakare utfäste sig att laga skodon gratis åt personer, som inlämnade dessa under viss tid, varom förseglad uppgift i förväg inlämnats till notarius publicus (1916: 469).

En veckotidskrift i Stockholm föranstaltade ett s. k. penninglotteri, där penning- och bokpris av skiftande värden utlottades på olika sparbanksböckers littera och nummer. Dragningslistan publicerades i tidskriften. Särskild avgift för deltagande i »lotteriet» erfordrades icke utöver viss insättning på postsparbanken (1934: 146). Fortsättning av samma förseelse enligt 5 § lotteriförordningen (1934: 149).

Polisdомstolen i Stockholm: Av olika veckotidskrifter genom lottning och därmed jämförlig anordning (s. k. »lyckonummer», »presenttävlan» o. dyl.) verkställda gratisutdelningar av penning- och varuvinster å sammanlagt ett eller flera tusen kronor per tävling, högsta vinsten ofta å 1 000 kr.; insändande av ur vederbörande tidskrift uttagen tävlingskupong var icke alltid obligatoriskt ($\frac{13}{11}$ 31, $\frac{26}{2}$ och $\frac{17}{6}$ 32, $\frac{13}{11}$ 33). — En daglig tidning bekostade i särskild »pristävlan» en kryssning med m/s Gripsholm åt den, vars anmälan till tävlingen först utdragits (under kontroll av notarius publicus); ingen avgift utgick ($\frac{6}{12}$ 35).

Skomakare lottade gratis ut skodon till kunder ($\frac{22}{11}$ 35).

Polisdомstolen i Malmö: Utgivare av veckotidskrift lät läsekretsen utan särskild avgift utöver prenumerationspriset eller priset för visst bokverk samt i vissa fall helt avgiftsfritt deltaga i spel på vissa lotter i svenska penninglotteriet ($\frac{9}{9}$ och $\frac{30}{9}$ 30, $\frac{18}{1}$ 31, $\frac{18}{2}$ 32). — Veckotidskrift utlyste gratisutlottning av vinster med sammanlagt värde av 48 000 kr., högsta vinst 500 kr. Nummersedlar för deltagande i utlottningen medföljde tidskriften. Ingen särskild insats erfordrades ($\frac{18}{12}$ 35).

Ej ansvar.

Högsta domstolen: En cigarettillverkare förpackade cigaretter i askar, därvid han i varje ask tillika inlade ett mynt av skiftande valör. Askarna sammanfördes i kartonger på sådant sätt att varje kartong innehöll lika mycket penningar. Han försålde därefter cigarettaskarna, dock icke anorledes än kartongvis (1908: 224; tre mot två).

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Innehavaren av vissa skoaffärer lät bland allmänheten utdela reklamaffischer rörande dessa affärer, vilka affischer, försedda med löpande nummer, berättigade innehavaren till deltagande i en av utdelaren tilltänkt utlottning av presentkort gällande inköp i dennes affärer. I målet framhölls särskilt, att deltagandet skulle vara avgiftsfritt ($\frac{17}{10}$ 30).

Utgivare av veckotidskrift hade, jämlikt 5 § lotteriförordningen, åtalats för

fortsatt förseelse mot förordningen (förseelsen behandlad av Malmö polisdomstol ^{18/12} 35, se ovan!). Åtalade förfarandet bestod emellertid endast i publicering av nummer, som vunnits vid en med tidigare stämning redan avsedd dragning (^{24/4} 36).

Svea hovrätt: Åtskilliga på nöjestivoli förekommande spel och spelapparater (»Drag Rätt», »Rättvisa», »Peka Rätt», »Revolvo», »Hjärtspelet», »Bollspelet», »Dockspelet», »Fjäderspelet», »Hjärtats hemlighet», »Rosen», »Kasta tills Ni vinner», »Japan»), däri varuvinster (tyghundar o. dyl.) utgingo till deltagarna på ett med lottning jämförligt sätt. Vinster utgingo emellertid till var och en av deltagarna, och de olika vinsternas värde företedde inga väsentliga variationer; ingen av de utlottade varorna hade lägre minuthandelsvärde än insatsen (^{1/7} 37).

b. Företag, där sannolikheten att vinna, i lägre eller högre grad synes hava bestämts, förutom av slumpen, även av deltagarnas skicklighet.

1) Spel och spelanordningar på nöjestillställningar och allmänna platser.

Ansvar.

Högsta domstolen: Vid en fest, dit allmänheten ägde fritt tillträde, anordnades mot viss avgift en pristävlan, i vilken deltagarna hade att gissningsvis uppgiva innehållet i en med silver- och kopparslantar fylld glasflaska (1909: 29).

Svea hovrätt: S. k. bromsspel: ett slags roulettspel om penningar med flera samtidigt deltagande spelare, vilka var för sig skola försöka att genom en gemensam bromsanordning hejda en roterande visare framför spelarens eget nummer (^{27/12} 32).

Polisdomstolen och rådhusrätten i Stockholm: Spelautomater av s. k. amerikansk roulett-typ: Efter inkast av pollett eller 5-öring igångsätts vissa roterbara hjul. Då dessa stanna i vissa givna lägen, kan vinst (i form av polletter eller 5-öringar) erhållas. Den spelande kan i särskilt gynnsamma fall genom bromsning påverka hjulen så, att de stanna i nämnda lägen. Anordnarna hade förelagts att inkomma med utlåtande från statens provningsanstalt, huruvida automaterna vore av sådan beskaffenhet, att vinsts erhållande vore uteslutande beroende av den spelandes skicklighet. Provningsanstaltens undersökningar utvisade emellertid, att vid spel på apparaten intill minst 500 gånger graden av sannolikhet för vinst genom övning och skicklighet icke nämnvärt höjdes (^{18/5} 31, två mål).

Olika spelanordningar med flera samtidigt deltagande, s. k. »Monte-Carlospel», »Lyckohjul» och »Planetariespel» av i huvudsak samma typ som det av Svea hovrätt den ^{27/12} 32 bedömda bromsspelet (^{6/11} 31, ^{17/10} 34, ^{19/7} 35).

Roulettartad anordning, som manövreras av en spelare åt gången (^{21/7} 33).
Spelautomater av s. k. Hansa-typ med pollettvinster (^{17/10} 34, ^{19/7} 35).

»Beano»-spel: ett slags kombination av pilkastning och lotteri ($\frac{9}{11}$ 34).

Fortuna-liknande spelapparater med vinster bestående av kramvaror eller pilsnerdricka, där av speldeltagarna avskjutna kulors gång till skilda poänghål påverkades av vissa automatiska anordningar ($\frac{20}{4}$ 37, två mål).

S. k. förlovningsfester, därvid nummersedlar gratis utdelades till besökarna, vilka, om de lyckades påträffa annan med samma nummer, kunde erhålla vissa vinster, bl. a. 25 eller 50 kr. ($\frac{21}{12}$ 34, $\frac{24}{5}$ 35).

Ej ansvar.

Högsta domstolen: Ringkastning mot mynt och sedlar (lägst 10 öre, högst 5 kr.), vilka erhöles som vinster (1891: 59).

Svea hovrätt: Vissa spel och mekaniska spelanordningar, benämnda respektive »Femöresrullning», »Pröva lyckan», »Zig-zagspelet», »Pilspelet», »Kransspelet», »Kul- eller lampspelet», »Ringkastning om penningar» och »Pilkastning om penningar» ($\frac{1}{7}$ 37). I kransspelet och pilspelet m. fl. spela flera personer mot varandra med användande av bl. a. bromsanordningar, dock att något mekaniskt sammanhang därvid icke förekommer mellan de olika spelarnas åtgöranden. Svarandena hade i polisdomstolen i Stockholm åberopat intyg från vissa vid Stockholms högskola utförda experimentalpsykologiska undersökningar med avseende å spelens och spelanordningarnas karaktär av skicklighetsspel. Även polisdomstolen hade frikänt.

Olika fortuna-liknande spelapparater (»Zoom», »Big Bertha», »Balance» m. fl.) i vilka vinster bestående av olika kramvaror utfästes till spelare, som uppnått vissa poäng, och där av speldeltagarna avskjutna kulors gång till skilda poänghål påverkades av vissa automatiska anordningar (elektriska reläer m. m.). Statens provningsanstalt hade beträffande vissa hithörande apparater intygat, att vinstchansen i avsevärd grad vore beroende på den spelandes skicklighet. Rådhusrätten hade likväl fällt till ansvar, under åberopande av att de spelande icke haft möjlighet att genom färdighet i apparaternas handhavande i avgörande mån inverka på spelutgången. Hovrätten frikände *dels* enär en del av anordningarna icke vore av sådan beskaffenhet att de fölle under 2 § lotteriförordningen och *dels* »med hänsyn till vad i målet blivit upplyst angående vinsternas värde och beskaffenhet» vid de övriga anordningarna, även om utgången av spelet å dessa »i väsentlig mån varit beroende av tillfälligheten» ($\frac{7}{12}$ 37).

Rådhusrätten i Söderhamn: S. k. bromsspel med flera deltagare och med mekaniskt sammanhang mellan de olika spelarnas åtgöranden ($\frac{29}{12}$ 30).

Anmärkning: I de tillståndsresolutioner, som av vederbörande polismyndigheter utfärdas på ansökning om tillstånd att anordna nöjestivoli o. dyl. bruka vissa förbehåll inryckas rörande lotterier och lotteriliknande företag. Därvid har, exempelvis, överståthållarämbetet under senare år föreskrivit följande villkor, nämligen,

»... att sådana nöjesanordningar icke förekomma, varigenom åt allmänheten utfästes penningvinst och att i övrigt intet förekommer, som strider emot kungl. förordningen den 6 augusti 1881 angående förbud mot lotterier etc.» (1930); eller

»... att s. k. penningautomater (s. k. nöjesautomater) icke förekomma;

att sådana nöjesanordningar ej förekomma, som strida mot gällande lagliga föreskrifter.» (1935.)

Såväl i samband med prövningar av ansökningar i ovan berörda ärenden som i mål om olovligt utställande av spelapparater hava — såsom tidigare berörts — utlåtanden brukat inhämtas från statens provningsanstalt. Provningsanstalten har beträffande normerna för sin bedömning av sådana apparater i slutet av år 1936 lämnat polisen i Stockholm en utförlig redogörelse, vilken såsom *bilaga* fogats vid detta betänkande.

- 2) Genom press- och andra tryckalster anordnade gissningstävlingar, korsord, »feltävlingar» och liknande pristävlingar.

Ansvar.

Högsta domstolen: Ett bokförlag anordnade en pristävlan, däri viss vinst utlovades till den av abonnenterna å ett av förlaget utgivet bokverk, vilken kunde rätt eller närmast rätt gissa antalet tävlande. Anordnaren invände, att ingen särskild avgift utgick för deltagandet i tävlingen (1908: 399).

En Malmötidning anordnade i december 1906 en tävlan med penningpris å sammanlagt 2 200 kr., däri deltagarna hade att gissa antalet födda i Malmöhus län under år 1906. Ingen insats erfordrades utöver prenumerationsavgift (1908: 418).

En Stockholmstidning anordnade i december 1906 en pristävlan, som gick ut på gissning av antalet ord i trontalet till 1907 års riksdag och i vissa andra anföranden vid samma riksdag. Deltagandet gjordes beroende av prenumeration. Såsom högsta vinst utfästes 1 500 kr. (1910: 98).

Vissa genom annonser i olika tidningar utlysta pristävlingar (1927, not. B. nr 734).

En bokförläggare i Malmö lät genom annonser i en tidskrift och i en daglig tidning inbjuda allmänheten till deltagande i lätta rebustävlingar om vissa utfästa vinster. För att få delta i utdelningen av dessa vinster (vilken utdelning, vad beträffade de värdefullare vinsterna, ägde rum slumpvis) tvingades de som löst rebusuppgifterna att av anordnaren även inköpa olika bokverk (1927, not. B. nr 740 och 741).

Utgivaren av en veckotidskrift i Malmö lät genom annons i ett flertal tidningar utlysa en tävling om lösande av en ytterligt lätt »korsordsgåta». Anordnaren utfäste sig att bland dem, som löst korsordsuppgiften, utdela 50 premier, bestående av radioapparater. Det visade sig sedermera, att deltagarna, efter att hava betalat prenumeration för tidskriften och »kostnader» för viss broschyr, för erhållande av premierna även hade att lösa ytterligare en — lätt — korsordsuppgift. Premierna skulle utdelas till dem, vilkas lösningar i sistnämnda tävlan först påträffades (1928: 279; tre mot två, vilka senare åberopade, att särskild insats icke erfordrades i den första tävlingen, samt att den andra icke kunde anses hava huvudsakligen gjorts beroende av slump).

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Av en veckotidskrift i Malmö utlyst tävlan, som avsåg utfinnande av diverse felaktigheter i en radioskala ($\frac{5}{7}$ 35).

Polisdomstolen i Stockholm: En veckotidskrift anordnade varje vecka vissa enkla gissningstävlingar av typen: »Vem önskar vad?» och »Vem är populärast?», där möjlighet fanns till godtyckligt bedömande av svaren. Priserna, bestående av presentvaror och böcker, omkring 200 st. per tävling, utdelades till avsändarna av först öppnade brev med »rätt» lösning. Insändande av kupong ur tidskriften var icke obligatoriskt ($\frac{0}{9}$, $\frac{7}{10}$ och $\frac{4}{11}$ 32).

En veckotidskrift anordnade vid flera tillfällen tävlingar med olika pris upp till 1 000 kr. i penningar, där det gällde att dels bland olika avbildade nycklar utfinna en med viss avbildad nyckel exakt lika »lyckonyckel» och dels lösa en mycket lätt »bokstavsgåta». Priserna utdelades till dem, som insänt först öppnade lösningar ($\frac{15}{11}$ och $\frac{0}{12}$ 35; den senare dagen avsågs fortsatta förseelser enligt 5 § lotteriförordningen). — I en veckotidskrift anordnad s. k. »feltävling» ($\frac{15}{11}$ 35). — I en veckotidskrift varje vecka intagna tävlingsuppgifter av växlande karaktär och svårighetsgrad, benämnda »Knåp och Knep» samt »Ordleken» m. m. Vid varje tillfälle utdelades ett mindre antal priser, högsta priset å 1 000 kr. i penningar. Vinnarna uttogos genom lottning bland dem, som insänt rätt lösning ($\frac{0}{12}$ 35).

Ett större kaféforetag lät genom en tryckt reklambroschyr, som utdelades å foretagets kafélokaler, inbjuda allmänheten till att avgiftsfritt gissa, vilka kaféer som funnes avbildade i broschyren. Priser utfästes å sammanlagt 2 050 kronors värde, det högsta å 300 kr. ($\frac{13}{7}$ 34). — Ett större affärsforetag i strumpbranschen utlyste viss avgiftsfri gissningstävlan genom en reklambroschyr, som på olika sätt utdelades till allmänheten. Gissningen gällde det antal strumpor, som under vissa dagar skulle försäljas av foretaget. Om flera gissade lika bra, utlovades särskild lottdragning. Ett antal varierande priser utfästes i form av presentkort å högst 200 kr. ($\frac{16}{8}$ 35).

Polisdomstolen i Malmö: I veckotidskrift anordnad tävling, avseende utfinnande av felaktigheter i avbildning av en penningsedel. Vinsterna bestodo av cyklar. Slumpen var avgörande för urvalet mellan deltagarna i tävlingen ($\frac{17}{7}$ 35).

Genom annonser i dagliga tidningar lät en affärsman utlysa en kostnadsfri mycket lätt korsordstävlan och utfäste sig att bland deltagarna såsom vinst utlotta en radioapparat ($\frac{12}{2}$ 36).

Ej ansvar.

Hovrätten över Skåne och Blekinge. I en veckotidskrift i Malmö anordnad s. k. ordlek, där det gällde att ur bokstäverna i visst ord utfinna största möjliga antal andra ord. Priserna utgjordes av ett antal radioapparater. Det bestreds, att vinnarna uttagits bland deltagarna genom lottning eller därmed jämförligt förfarande ($\frac{28}{2}$ 36).

Svea hovrätt: En daglig Stockholmstidning anordnade en omröstningstävling angående vilket av 40 angivna ämnen rörande kulturella och sociala frå-

gor lämpligen borde ställas under offentlig debatt. Pris utgingo till insändare av först öppnade röstsedlar på sådant sätt, att den som avgivit först öppnade röstsedeln på det ämne, som samlat högsta röstetalet, erhöll 1 000 kr., den som avgivit först öppnade röstsedel på ämne, som därnäst nått högsta röstetalet, erhöll 300 kr. o. s. v. (¹⁶/₁₁ 37). — Polisdomstolen hade fällt till ansvar.

Polisdomstolen i Stockholm: En daglig tidning anordnade varje vecka en tävlan, där det gällde att i förväg gissa tidningens totalupplagor. Såsom pris utdelades varje vecka en automobil till den, som gissat rättast. Särskild insats erfordrades icke, ej heller innehav av tidningsexemplar (¹⁰/₇ 31).

B. Fråga om utbudande och avyttrande av utländska lottsedlar (1 § lotteriförordningen).

Ansvar.

Högsta domstolen: Två handelsidkare i Malmö ansågos hava avyttrat lotter i norska penninglotteriet, oavsett invändning att de endast tillhandagått vid rekvisition av lotterna (1933: 621 och 623).

Polisdomstolen i Stockholm: Vissa innehavare av tobaksaffärer och representanter för s. k. växelkontor ansågos hava utjudit eller avyttrat norska lottsedlar, oavsett invändning, som härövan nämnts (⁵/₆ och ²⁰/₁₁ 31, ¹⁵/₇, ¹²/₃ och ²¹/₁₀ 32, ²⁴/₃, ⁷/₇ och ¹⁰/₁₁ 33 samt ¹⁹/₁ 34).

Ej ansvar.

Högsta domstolen: En kvinnlig »kommissionär» i Hälsingborg hade vid resor till Köpenhamn enligt särskilda uppdrag varje månad omsatt sammanlagt över 1 000 lottsedlar i danska klasslotteriet (1933: 624).

Lotteriförhållanden i vissa främmande länder.

Under rubriken *lotteriförhållanden i vissa främmande länder* hava i betänkandet rörande svenskt penninglotteri lämnats vissa redogörelser beträffande såväl existerande lotteriinrättningar som gällande lagbestämmelser om lotterier o. dyl. i ett flertal europeiska länder. Här torde emellertid följande böra tilläggas.

Danmark.

I fråga om rätten att driva *spelautomater* och därmed besläktade spel kräves enligt den i Danmark genomförda ordningen för tivolin och andra folknöjen i första rummet, att anordnaren skall vara innehavare av s. k. marknadspass, som utfärdas av polisen i vederbörandes hemort. Härjämte fordras tillstånd av polismyndigheten i den ort, där rörelsen är avsedd att bedrivas.

I ett år 1936 från justitieministeriet till polismyndigheterna utfärdad cirkulär har inskräpts, att varje slags hasardspel (»Lykkespil») om penningar — därunder inbegripna spelautomater — skulle anses strida mot i lagstiftningen gällande förbud mot hasardspel, varför tillstånd till sådant spel icke finge meddelas. Tillstånd till hasardspel om varor borde lämnas endast, där vinsterna vore av ringa värde och spelets underhållande karaktär vore så övervägande, att företaget närmast hade karaktären av »Forlystelse». Eventuella varuvinster skulle vara av dansk tillverkning. Om vinster utginge i poletter, skulle dessa allenast få användas till inköp av varor och såsom betalningsmedel för tillträde till nöjen på samma marknadsplats eller dylikt. Skicklighetsspel sådana som ringkastning och liknande borde tillåtas endast, där spelarnas insatser och vinsternas värde hölles inom snäva gränser.

Norge.

I 3 § av gällande norska lotterilag är — såsom av statslotteriutredningens meromnämnda betänkande (sid. 68) jämväl framgår — föreskrivet, att alla postförsändelser i korsband, som antagas innehålla meddelanden från utländska lotterier eller agenter för sådana, skola undersökas av postväsendet och, om misstanken visar sig grundad, tillbakasändas.

I anslutning till detta stadgande har genom norska poststyrelsens försorg utfärdats ett cirkulär (64/1921) av följande lydelse:

»På foranledning har Justisdepartementet uttalt at det antar at den omstendighet at en utenlandsk avis inneholder trekningsliste vedkommende et utenlandsk lotteri, icke bør være til hinder for at avisen befordres i posten til de faste abonnenter her i landet. Hvis derimot en avis med sådant innhold blir omsendt i korsbånd til personer som ikke er abonnenter og i det hele under omstændigheter som viser at hensikten med omsendelsen er å tilstille adressatene den i avisen inneholdte trekningsliste, antas den å rammes av bestemmelserne i lotterilovens § 3.»

Norska regeringen har i april 1938 förelagt stortinget en proposition med förslag

till ny lotterilag. Förslaget, som i huvudsak bygger på ett i september 1937 avgivet sakkunnigförslag, innehåller, bland annat, följande.

Med lotteri förstås ett företag, vari deltagarna mot insats erhålla vinst på grund av lottdragning eller liknande förfarande, där utfallet beror av slumpen (»tillfället»). I tveksamma fall avgör vederbörande departement med bindande verkan, huruvida lotteri föreligger (§ 1). — Lotterier få, med undantag för mindre välgörenhetslotterier el. dyl. av närmare angivet slag (vinstvärde högst 1 500 kr.), icke anordnas utan särskilt tillstånd.

Lotteriliknande företag regleras i särskilda paragrafer. — Företag sådana som målskjutning och ringkastning samt spelapparater och liknande inrättningar må, där de icke äro att anse som lotteri enligt § 1, anordnas efter tillstånd av polismyndighet och under poliskontroll. I sådana företag må vinsternas värde icke överstiga belopp, som fastställas av vederbörande departement. — Det skall vara helt förbjudet att bedriva verksamhet avseende förmedling m. m. av vadhållning i samband med tävlingar. — Beträffande gissnings- och andra pristävlingar skall, där de icke äro att anse såsom lotteri enligt § 1, gälla följande. Sådana tävlingar få icke ingå som väsentligt led i ett företag. Priser få icke uppställas till högre värde än som fastställas av vederbörande departement. Eventuell lottdragning mellan tävlingsdeltagare skall företagas av polisen. — Det skall vara förbjudet både att igångsätta och att delta i kedjebrevsaffärer.

Tyskland.

Enligt en den 6 mars 1937 utfärdad lotteriförordning skall rätten att meddela tillstånd till lotterier och »Ausspielungen» tillkomma riksinnrikesministern, vilken emellertid i viss utsträckning äger överlåta denna rätt på underordnade myndigheter. För att tillstånd till lotteri skall kunna beviljas, fordras att lotteriet uppfyller vissa allmänna krav, såsom att ett offentligt behov därav förefinnes, att behållning tillfaller allmännyttigt ändamål, samt att behållning, vinster och omkostnader stå i rimliga proportioner till varandra.

Lotterier, där lottköpare omedelbart vid köpet erhålla besked om spelresultatet, skola i princip icke vidare tillåtas. — Tillstånd skola icke heller meddelas för lotterier med stigande vinstutsikter inom ett flertal dragningar eller för lotterier med halvlotter eller för lotterier och »Ausspielungen», där lottpriiset tillika inkluderar betalning för varor eller annat vederlag än vederbörande lott. — Den nya lagen äger icke tillämpning på tidigare bestämmelser om vissa större penninglotterier.

Enligt en riksförordning, som trätt i kraft den 1 april 1934, har förbjudits att, utan licens av ett särskilt »Prüfstelle», offentligt utställa mekaniskt drivna spel och spelinrättningar.

England.

I betänkandet rörande svenskt penninglotteri har (sid. 76 och 77) lämnats en redogörelse för vissa i England år 1934 utfärdade nya lagbestämmelser rörande förbud *dels* mot anordnandet överhuvud taget av större lotterier, *dels* mot vissa lotteriliknande s. k. pristävlingar och *dels* mot olika närmare angivna åtgärder, ägnade att främja deltagandet i illegala och utländska lotterier.

I detta sammanhang torde därjämte förtjäna anföras följande.

Enligt den nya engelska lotterilagstiftningen behandlas *pristävlingar* och liknande företag såsom otillåtna lotterier i de fall att framgången i företaget icke i väsentlig grad beror på skicklighet (utan, sålunda, helt eller övervägande bestämmas av slumpen). Övriga pristävlingar o. dyl. äro såsom regel tillåtna.

Det i nyssnämnda betänkande berörda kommittéförslag, som i de flesta avseenden i övrigt legat till grund för omförmälda lagstiftning, intog emellertid i fråga om

pristävlingarna en annan ståndpunkt än lotterilagen, sådan denna slutligen utfärdades. I kommitténs slutbetänkande anföres sålunda i förevarande avseende under rubriken »Restriction of Element of Chance» bland annat följande:

Kommittén hade tidigare i betänkandet behandlat ett av en tidningssammanslutning framställt förslag, att tävlingar, i vilka slumpen (chance) utgjorde en betydande beståndsdel, skulle förbjudas. Detta hade tänkts skola genomföras på sådant sätt, att definitionen av begreppet lotteri utsträcktes att täcka icke blott (såsom förhållandet var enligt dåvarande lagstiftning) företaget, som uteslutande behärskades av slumpen, utan även företaget, där slumpen spelade en vida övervägande roll.

Det vore enligt kommitténs mening åtskilligt att invända mot ett sådant förslag. Om definitionen av begreppet lotteri skulle komma att täcka alla företag, där slumpen vore av övervägande betydelse, syntes det sannolikt, att praktiskt taget alla tidningstävlingar skulle bli olagliga. Det vore svårt att se på vilken annan punkt en gränslinje skulle kunna uppdragas. Det vore också uppenbart, att, vilken lotteri-definition man än antog, det alltid komme att finnas svåra gränsfall. Ja, läget skulle i själva verket bli ovissare än det redan vore, intill dess det genom en ny serie prejudikat blivit fastställt, vilka tävlingar som fölle och vilka som icke fölle under den nya begreppsbestämningen.

I anslutning härtill föreslog kommittén, i stället för en utvidgning av lotteribegreppet, bland annat vissa bestämmelser angående förbud mot upptagande av särskilda avgifter för deltagande i s. k. pristävling samt mot att det i sådant tävling utfästes högre enskilda pris än 100 £.

Beträffande *automatiska spelmaskiner* hade kommittén från intresserat håll fått mottaga förslag att en myndighet skulle upprättas för undersökning av sådana maskiner och fastställande av vilka som skulle anses lagliga. Kommittén hade funnit åtskilligt att invända mot detta förslag särskilt i betraktande av att ägaren till vissa spelmaskiner härigenom i förväg skulle erhålla befrielse från rättsliga påföljder. Det vore svårt att inse hur det skulle kunna garanteras, att en maskin eller dess sätt att fungera icke ändrades efter undersökningen. Kommittén kunde icke heller finna något skäl, varför personer, som sysslade med tillverkningen av hithörande maskiner, skulle få åtnjuta en undantagsbehandling. Det vore domstolarnas sak att avgöra om en i bruk varande spelmaskin skulle anses olaglig eller icke.

Kommittén kunde med hänsyn till vad sålunda anförts i fråga om de lotteriliknande spelmaskinerna icke förorda annat än en restriktiv lagstiftning mot »automatiska maskiner och liknande inrättningar för bedrivande av spel om pris.»

Tidigare framställningar och förslag om ändrade föreskrifter rörande lotterispel m. m.

Allmänt.

Det dröjde icke många år efter utfärdandet av 1881 års lotteriförordning förrän förslag till ändringar och tillägg i förordningen började framställas såväl i riksdagsmotioner som i olika hos Kungl. Maj:t eller vederbörande departementschef gjorda framställningar. I tre fall hava dylika förslag lett till positivt resultat, nämligen år 1923, då nuvarande bestämmelser utfärdades angående länsstyrelsers dispensrätt, samt åren 1928 och 1931, då nu gällande förbud infördes mot viss försäljning av andelar i lotter och mot avbetalningshandel med lottsedlar m. m. För nyssberörda frågor hava sakkunniga tidigare redogjort.

Ytterligare förslag i lotterilagstiftningsfrågor hava under senare år väckts, dock utan att leda till någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Det mest omfattande av dessa förslag torde vara det utkast till ny lotteriförordning, som jämte utförlig motivering framlades i ett av särskilda sakkunniga den 16 februari 1910 till chefen för civildepartementet avgivet betänkande (*1910 års betänkande*).

Frågor avseende rätten att inom landet anordna lotterier och lotteriliknande företag.

I *1910 års betänkande* föreslogs, att det i 1881 års förordning stadgade kategoriska förbudet mot lotterier skulle ersättas med en föreskrift om att lotterier icke finge inrättas utan vederbörligt tillstånd. Någon definition lämnades icke å begreppet lotteri; däremot föreslogs i fråga om de lotteriliknande företagen en bestämmelse av följande lydelse: »Vad i avseende å lotteri är stadgat gälla ock om annat företag, varigenom åt en eller flera av de däri deltagande erbjudes att efter lottning, gissning, vadhållning eller annan därmed jämförlig anordning erhålla vinst i penningar eller penningars värde till högre belopp än det, som erbjudes åt envar av deltagarna.»

De i 1910 års betänkande avgivna förslagen underkastades inom civildepartementet ytterligare utredning och överväganden. Bland annat avgåvos, på grund av remisser, utlåtanden över betänkandet den 31 december 1910 av kommerskollegium, som införskaffat yttranden från samtliga länsstyrelser m. fl., samt den 22 oktober 1912 av generalpoststyrelsen. Betänkandet, mot vilket erinringar ur olika synpunkter framställdes av de däröver hörda myn-

digheterna, har efter tiden för dess utremitterande icke föranlett någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida

Svenska Tidningsutgivareföreningens styrelse gjorde den 13 februari 1924 hos Kungl. Maj:t en framställning av bland annat följande innehåll:

Ovisshet rådde huru lotteriförordningens förbud mot anordnande av lotterier samt tryckfrihetsförordningens bestämmelser om vissa lotterimeddelanden skulle tolkas med avseende på företag som, utan att betjäna sig av lottdragningens vanliga form, till anordning och vinstfördelning liknade lotterier. På grund av denna ovisshet hade under senare tider förekommit ett växande antal fall då med utgivning av tidningar förbundits lotteriartade anordningar i syfte att därmed vinna ökad avsättning för någon viss publikation. Ofta hade dessa anordningar haft formen av pristävlingar, till sin art högst växlande, men vanligen avsedda att söka maskera eller förringa det moment av slump som i regel ingått i varje sådan anordning. I många fall hade åklagarmakten på grund av denna ovisshet icke ingripit. Härigenom hade åter rättsuppfattningen förskjutits. Företagsamma personer hade trott sig finna lagen så tolkad och tillämpad att den lämnade frihet för en långt gående spekulation på en mera oerfaren allmänhets benägenhet att lyssna till lockelser om stora vinster för en ringa insats. Skulle anordningar av detta slag befinnas förenliga med gällande rätt på området, hade man säkerligen att motse deras användning i ökad utsträckning och även i andra kombinationer som alla avsåge att locka till deltagande i oreglerade och okontrollerade lotteriföretag med små insatser. I förut omtalade anordningar, förbundna med tidningsutgivning, uttoges insatsen genom inkasserande av ett övervärde å publikationen, icke sällan så tilltaget att delaktighetsrätten i pristävlingen eller lottdragningen utgjorde den huvudsakliga valutan under det att publikationens eget värde vore synnerligen ringa. — Ytterligare förekomme fall då vid varuförsäljningar utlovades vinster i någon med slump förbunden ordning åt dem som jämte viss avgift insände rätt lösning å någon rebus eller gåta så beskaffad att den utan ringaste ansträngning löstes av en var. — I fråga om samtliga här omnämnda företag gällde att de voro undandragna den offentliga kontroll som plägade föreskrivas då tillstånd gäves till ett lotteri. Bristen på kontroll gällde såväl vinstfördelningen som utfästelsernas infriande i allmänhet. De kontrollåtgärder som stundom utlovades genom anlitande av notarius publicus vore vanligen formella och gällde någon detalj, men utgjorde ingen garanti för att det hela ginge rätt till. — De företag, liknande eller innebärande lotterier, som ovan omtalats, stode i uppenbar strid mot lotteriförordningens syfte. De stode ock i strid mot det intresse av lotterispelets reglering som utgjorde underlaget för vår lagstiftning och för uppstånden praxis i dess tillämpning. — Ur kulturell synpunkt kunde i förevarande avseende framhållas, att tidningspressen icke finge neddragas till att tjäna vinningslystnad och spekulation grundad på obetänksamma människors spelbegär. — Vad särskilt anginge hithörande bestämmelser på tryckfrihetens område ville styrelsen påpeka, att tidningarna ofta hade svårt att avgöra, huruvida meddelanden rörande lotteriliknande företag kunde utan tryckfrihetsrättslig ansvarspåföljd publiceras eller icke.

På grund av vad sålunda anförts hemställde tidningsutgivareföreningens styrelse, bland annat, om utfärdande av omarbetade bestämmelser till be-tecknande av sådana företag som skulle anses jämförliga med eller hänförliga till lotterier.

Över nyssnämnda framställning avgåvos utlåtanden av bland andra *justitiekanslersämbetet*. Justitiekanslersämbetets den 30 maj 1924 avgivna utlåtande, som ur viss synpunkt berörts tidigare i detta betänkande, innehöll härjämte bland annat följande:

Ämbetet hade för sin del icke någon anledning avstyrka det författningsarbete, varom tidningsutgivareföreningen gjort framställning, och ville till övervägande vid detta arbete framföra nedanstående synpunkter:

Det vore naturligtvis synnerligen önskvärt att erhålla en fullkomligt otvetydig definition på begreppet lotteriföretag. För närvarande ansåges lotteriförordningen tillämplig allenast på företag, i vilka vinstmöjligheterna vore *övervägande* beroende på slumpen. Att till lotteriföretag räkna varje tävling, där prisens utdelande på något som helst sätt gjordes beroende av slumpen, skulle utan tvivel vara ägnat att underlätta lagens handhavande. Men fråga torde vara, om man icke därigenom skulle gå längre än som kunde vara ur andra synpunkter tillrådligt. En sådan definition på begreppet lotteriföretag skulle måhända drabba även idrottstävlingar, åtminstone under vissa omständigheter. — Det vore jämväl önskvärt att erhålla ett förtydligande av begreppet »*allmänhet*». — En ny lagstiftning på hithörande område torde vidare knappast kunna undgå att medgiva lotterier genom licenser av Kungl. Maj:t och länsstyrelserna. Men det borde stadgas, att allt vad i en dylik licens uttryckligen medgäves, skulle anses fortfarande vara förbjudet. En oegentlighet hos nuvarande lotteriförordning vore, att den — med undantag endast för svenska statens premiälån av år 1860 — definitivt förbjöde alla penninglotterier.

En lagstiftning enbart angående lotterier kunde däremot näppeligen åstadkomma, att vederbörande polismyndighet bättre än nu bleve i stånd att upptäcka inom dess verksamhetsområde anordnade olagliga lotterier. Därtill fordrades framför allt bestämmelser av organisatorisk art: att samtliga polismyndigheter underrättades om beviljade licenser och deras innehåll samt att varje polismyndighet erhöle under rättelse om de honom vidkommande bevismedel (i form av annonser), som annan polismyndighet påträffat. Måhända skulle man även kunna tänka sig, att de redan nu befintliga granskarna av tidningar och andra tryckalster (= justitieministerns ombud) ålades inrikta sig på lotteriannonserna med skyldighet att, när annonsen indikerade olaga lotteri inom riket, delgiva sina rön åt vederbörande polismyndighet. Detta torde dock näppeligen kunna gå för sig utan en avsevärd utbyggnad av polis- och övervakningsorganisationerna på åtskilliga ställen. — Något skulle måhända dock övervakningen kunna underlättas genom en effektiv föreskrift i lotterilagen, att varje lotteri som licensierats, skulle i hela sin verksamhet således jämväl i reklam och annonser giva detta uttryckligen tillkänna exempelvis sålunda: »Detta lotteriföretag är licensierat genom Kungl. Maj:ts beslut den — — — —.» Lämnades falskeligen en dylik uppgift i reklamen, borde straff för bedrägeri ådömas, även om anordnaren icke kunde bevisas hava därigenom gjort någon förmögenhetsvinst. — Därest varje annons om ett licensierat lotteri på så sätt själv måste vara bärare av licensen, torde jämväl tidningsutgivaren vinna någon lättnad vid avgörandet av, vilka annonser han borde avvisa. — Konsekvensen därav borde vara, att tidningsutgivaren icke gjorde sig förfallen till brott mot tryckfrihetsförordningen, om han intoge en lotteriannons, som själv utvisade licensen — åtminstone icke, så länge han vore okunnig om att licensuppgiften till äventyrs vore falsk. Att för den skull ändra § 3 mom. 12 tryckfrihetsförordningen torde dock knappast vara nödigt.

Vad särskilt beträffar tryckfrihetsförordningens tillämpning med avseende å lotteriannonser anförde justitiekanslersämbetet därjämte:

Det torde vara lätt förstäligt, att den litteraturgranskning, som för närvarande utövades av chefen för justitiedepartementet och hans ombud, måste på grund av granskningsmaterialets oerhörda omfattning bliva föga effektiv. Åtminstone vore de fall lätt räknade, där justitiekanslern erhållit meddelande att granskningen för- anlett anmärkning mot lotteriannons. Måhända hade nyssnämnde chef även dra-

git i betänkande att taga initiativet till lagförande av annonsorganets ansvarige utgivare, så länge möjlighet föreläggat att i vanlig processordning få sakfärd själva anordnaren av det olagliga lotteri, som genom annonsen indicerats. Ett dylikt betraktelsesätt hade åtminstone icke varit främmande för justitiekanslersämbetet, när någon enstaka gång en olaglig lotteriannons kommit till dess kännedom annorledes än den reguljära vägen, det vill säga, i form av meddelande från chefen för justitiedepartementet. Det torde heller icke kunna bortses från, att staten hade större anledning att reagera mot lotterianordnaren, som sökte trotsa eller kringgå lagen, än mot tidningsutgivaren, som endast gjorde sig skyldig till — en i de flesta fall kanske ursäktlig — försumlighet vid sovrundet av mottagna annonser. I förbigående finge dock anmärkas, att en dylik valmöjlighet icke föreläge i sådana fall, där annonsören-anordnaren befunne sig utomlands, oåtkomlig för svenska rättvisan.

Den genom Svenska Tidningsutgivareföreningens initiativ år 1924 igångsatta diskussionen lämnade visst material till förarbetena för 1928 och 1931 års tilläggsförordningar till lotteriförordningen, innefattande förbud mot försäljning av andelar i lottsedlar och premieobligationer samt av vinstandelar m. m. I övrigt föranledde ifrågasvarande framställning icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

År 1936 inkom *Svenska Tidningsutgivareföreningens styrelse* med en förnyad framställning i ovanberörda ämne av följande lydelse:

Under senare tid hade allmänna åklagare i betydande utsträckning anställt åtal mot tidningsutgivare för i tidningarna införda pristävlingar av olika slag. Det syntes alltså vara meningen att genom strängare lagtillämpning hos tidningarna inskräpa respekt för vad lagen föreskreve i fråga om s. k. lotteriannonser. Svenska Tidningsutgivareföreningen skulle icke hava någon principiell erinran att göra här emot, om en rättvis och förnuftig ordning härmed kunde vinnas. Men detta förefölle ganska utsiktslöst i betraktande av att definitioner på begreppen lotteri och på sådana företag, som skulle anses jämförliga med eller hänförliga till lotterier, icke existerade, vilket föranledde en ständig osäkerhet för tidningarna såväl när de själva anordnade pristävlingar som när de införde annonser om företag, vilka av en åklagare måhända kunde anses harmlösa nog men av en annan åklagare be-tecknades som lotteri.

I sitt utlåtande över föreningens skrivelse den 13 februari 1924 hade justitiekanslern ställt sig förstående mot densamma och sagt sig sakna anledning att avstyrka framställningen. Men denna har hittills icke föranlett något resultat. Under de mer än tolv år, som förflutit sedan framställningen gjordes, hade många fall inträffat, som visat dess berättigande. Många gånger under dessa år hade tidningar, som önskade uppträda lojalt, känt sig ställda inför ovisshet, att ej säga rättslöshet, på det område, varom här vore fråga, när de svåra besluten ej sällan måste fattas med stor skyndsamhet. Med hänsyn härtill hemställde Svenska Tidningsutgivareföreningen ånyo, att Kungl. Maj:t ville vidtaga sådan åtgärd, att bestämmelser, som vore ägnade att klargöra, vilka pristävlingar och vilka lotterimässigt betonade tillkännagivanden, som finge av tidningar införas, och vilka som icke finge införas, måtte komma att utan alltför långt dröjsmål utfärdas. Alldenstund åtskilliga besvärliga gränsfall här måste komma att föreligga, i fråga om vilka tidningarnas erfarenheter torde böra inhämtas lika väl som deras erfarenheter i fråga om vad som — även utan att utgöra dylika gränsfall — dock syntes skäligen här böra tillåtas, hemställdes tillika, att Svenska Tidningsutgivareföreningen måtte få tillfälle att höras i samband med förarbetningen av ett eventuellt lagförslag i ämnet.

Ovan intagna skrivelse har den 29 juni 1936 från handelsdepartementet överlämnats till statslotteritredningen.

En framställning rörande s. k. tidningslotterier har även gjorts i motion vid 1937 års riksdag. I en inom andra kammaren nämnda år väckt motion, nr 66, hemställdes nämligen om utredning i syfte, att från gällande förbud mot anordnande av lotterier o dyl. måtte undantagas sådana tävlingsföretag, som för de deltagande icke innebure någon ekonomisk risk. I första hand åsyftades därvid genom tidningar och tidskrifter anordnade tävlingar, i vilka deltagarna hade att insända någon i vederbörande publikation intagen kungong och där pris oftast utdelades efter lottning bland inkomna riktiga lösningar.

Vederbörande utskott (andra kammarens femte tillfälliga) avstyrkte motionen (i utlåtande nr 1) under hänvisning till att det i motionen avsedda spörsmålet redan vore föremål för statsmakternas intresse och ingripande samt att förslag i ämnet komme att från statslotteriutredningens sida underställas statsmakternas prövning.

Motionen blev den 17 februari 1937 avslagen av andra kammaren.

Ur andra synpunkter än de senast berörda har en framställning avseende rätten att inom landet anordna lotterier och lotteriliknande företag år 1937 gjorts av *Sveriges Tivoliägareförening*, *Sveriges Ambulerande Nöjestivoliägareförening* och *Sveriges Tivoliägares Tjänstemannaförbund*. Denna framställning, som ställts till chefen för socialdepartementet och dagtecknats den 3 februari 1937, har den 23 oktober samma år överlämnats till statslotteriutredningen för att tagas i övervägande vid utredningsuppdragets fullgörande. Framställningen jämte därvid fogad promemoria innehåller i huvudsak följande:

För närvarande erfordrades jämlikt ordningsstadgan för rikets städer beträffande all s. k. tivoli rörelse tillstånd av lokal polismyndighet. Sökandena föresloge, att granskningen av en persons rätt att här i riket utöva sådan verksamhet för vinnande av större enhetlighet i stället måtte anförtros åt en central myndighet, förslagsvis socialstyrelsen.

Socialstyrelsen skulle hava att icke blott bestämma vilka attraktioner, som finge tillhandahållas av tivoliägaren utan jämväl föreskriva i vilken proportion mer eller mindre lotteriliknande s. k. skicklighetsspel skulle få förekomma till de mera estetiskt och marknadsbetonade anordningarna. Spelinrättningarna finge, för att tivoli rörelsen skulle stå på önskvärd kulturell nivå, icke ingå såsom alltför betydande beståndsdel i ett tivoli men vore å andra sidan av väsentlig betydelse för finansieringen av de mera högklassiga attraktionerna, som i sig själva icke vore tillräckligt räntabla.

Sökandena frågasatte, att de s. k. skicklighetsspelen endast skulle få tillhandahållas allmänheten av personer, som blivit av socialstyrelsen berättigade att här i riket utöva tivoli rörelse.

I anslutning till tivoliorganisationernas omförmälda framställning har *Wesslings Basarvaruaktiebolag*, Stockholm, i en till handelsdepartementet den 16 november 1937 inkommen och samma dag till statslotteriutredningen överlämnad skrift anført, bland annat, följande.

Bolaget hade sedan ett trettiotal år tillbaka tillhandahållit lämpliga varor och rekvisita för olika ideella organisationers basarer och folkfester, särskilt i sådana

fall där organisationerna icke kunnat anlita mera kostsamma attraktioner såsom artistsällskap, tivolin o. dyl. De, som medverkade vid fester av ifrågavarande slag, utgjordes i allmänhet av frivilliga krafter, vilka icke åtnjöte särskild ersättning.

I fråga om lotterier och lotteriliknande anordningar i samband med ideella organisationers basarer och folkfester föresloge bolaget följande bestämmelser:

1. Egentliga lotterier skulle — vare sig de kallades tombola, rosegård, kortbyrå, lyckohjul eller amerikanskt lotteri — få anordnas utan tillstånd, där sammanlagda lottvärdet icke överstege 1 000 kronor. Sådana lotterier skulle dock behöva anmälas hos vederbörande polismyndighet, som därefter hade att meddela erforderliga kontrollföreskrifter m. m.

2. S. k. skicklighetsspel — luftgevär och -pistoler för skjutbana, pilkastningsanordningar, kastspel med plattor, bollar, ringar o. dyl. samt apparater sådana som »körkortsprovet», »kägelbana med kanon», »Sandahls kanon» m. fl., samtliga med vinster bestående uteslutande av varor och till värde icke överstigande 10 kronor — skulle fortfarande få anordnas utan anlitan av yrkesutbildad tivolipersonal.

3. För den händelse endast vissa apparater skulle få komma till användning för skicklighetsspel, borde en central myndighet få meddela erforderliga godkännanden.

Vad angår rätten att anordna vissa lotteriliknande företag torde här slutligen även böra erinras om det åt sakkunniga i särskild ordning meddelade utredningsuppdraget, avseende åstadkommande av förbud mot anordnande för allmänheten av s. k. *tippning utan samband med tävlingar*, med anledning av vilket uppdrag sakkunniga den 2 juni 1937 avgivit yttrande till chefen för handelsdepartementet. I yttrandet framhölls, att ett företag sådant som det, vilket närmast föranlett utredningsuppdraget, nämligen en ifrågasatt offentlig s. k. tippning om aktienoteringarna å Stockholms fondbörs, i viss mån måste anses stå på gränsen mellan vadhållning och lotteriliknande gissningstävlan. För att dylik tippning effektivt skulle kunna förhindras, vore det enligt sakkunnigas mening nödvändigt, att vissa otvetydiga förbudsbestämmelser inrycktes i såväl lotterilagstiftningen som lagstiftningen om vadhållning. I avvaktan på en allmän revision av lotterilagstiftningen föreslogo de sakkunniga i yttrandet, såsom ovan berörts, ett tillägg till vadhållningsförrordningen av sådant innehåll, att det skulle vara förbjudet att för allmänheten utan tillstånd anordna vadhållning även där vadhållningen icke stode i samband med tävlingar.

Över förslaget hava efter remiss utlåtanden avgivits av justitiekanslersämbetet, överståthållarämbetet och Aktiebolaget Tipstjänst. Samtliga hava tillstyrkt förslagets genomförande. Detsamma har emellertid ännu ej föranlett någon vidare Kungl. Maj:ts åtgärd.

Frågor avseende stävjande av spelet å utländska eller eljest icke tillåtna lotterier.

I motion vid 1904 års riksdag (II: 131) föreslogs, att i § 3 mom. 12 tryckfrihetsförrordningen efter orden: »skolande med böter till enahanda belopp beläggas inbjudningar till deltagande uti inländskt lotteriföretag, som ej tillåtet är, ävensom i utländskt lotteri» skulle tilläggas orden: »samt dragningslistor för dylika lotterier». — Riksdagen avslög motionen, sedan konstitu-

tionsutskottet (utlåtande nr 1) avstyrkt densamma under hänvisning till, bland annat, att motsvarande förbudsbestämmelser saknades i allmän lag.

I 1910 års *betänkande*, som i första hand avsåg frågan om hindrande av utländska lottsedlars spridande i riket, föreslogos vissa, i olika avseenden ganska långt ingripande bestämmelser i berörda syfte. I betänkandet har följande sammanställning lämnats av vad sålunda föreslagits:

Bestämmelser att införas i lotteriförordningen:

Förbud mot att utbjuda eller avyttra, mot att eljest på vilket sätt som helst tillhandahålla och mot att tillhandagå med försäljning eller anskaffande av utländska lottsedlar (inkl. premieobligationer m. m.);

förbud mot att kungöra försäljning eller sprida anvisning om förvärvande av utländska lottsedlar;

samma förbud i fråga om bevis om rätt till andel i sådana lottsedlar eller i å dem utfallande vinst;

förbud mot att offentliggöra, sprida eller tillhandahålla inbjudningar, planer, dragningslistor m. m. eller andra meddelanden om bortlottningar å utländska lotterier.

Bestämmelser att införas i tryckfrihetsförordningen:

Sådant tillägg till stadgandena i denna förordning, § 3 mom. 12, att det jämväl må vara förbjudet att i tryckt skrift införa meddelanden om utdragna nummer eller utfästa eller utfallna vinster i utländskt lotteris dragning innan ett år förflutit efter dragningen, eller om ombud eller lotters försäljning för sådant lotteri eller eljest om förvärv av delaktighet däri;

sådan ändring i samma förordning, § 5, att Konungen må äga rätt att förordna om kvarstad och beslag å till riket införd, utom riket tryckt skrift, som innehåller i svensk lag förbudna meddelanden om lotterier.

Bestämmelser att införas i allmänna poststadgan:

Föreskrift därom

att därest brev, som med adressatens medgivande och i hans närvaro öppnas å adresspostanstalten, befinnes innehålla lottsedel från utländskt lotteri eller meddelande rörande penningars eller annan egendoms bortlottande utom riket, brevet icke må tillställas adressaten, utan skall, om detsamma förskriver sig från utlandet, återvändas till avgångsorten och, om brevet utgått från inrikes ort, överlämnas till vederbörande åklagaremyndighet, sedan emellertid i sistnämnda fall adressaten utfått i brevet tilläventyrs befintligt personligt meddelande; samt

att om adressaten till brev, som misstänkes hava sådant innehåll, varom nu är fråga, icke medger, att försändelsen i hans närvaro öppnas å adresspostanstalten, brevet skall behandlas såsom obeställbart.

Åtgärd såsom förutsättning för ovannämnda förslag:

Inrymmande i lotteriförordningen av sådana stadganden, på grund av vilka det skall ankomma på Konungen att i vissa fall medgiva lotteri om penningar.»

I betänkandet framkastades därjämte tanken på en internationell överenskomelse (»traktatvägen») såsom medel för hindrande av handeln med utländska lottsedlar.

I *yttrandena* över 1910 års betänkande framfördes åtskilliga erinringar mot ovannämnda förslag, särskilt i vad de avsågo åtgärder med avseende å vissa slutna lotteribrev. I sitt i ärendet avgivna utlåtande hemställde *generalpoststyrelsen*, att Kungl. Maj:t, i stället för de i betänkandet föreslagna postala bestämmelserna måtte utfärda föreskrift därom, att försändelser, vilka vore adresserade till personer eller firmor i utlandet, som enligt i före-

skrivnen ordning meddelad uppgift bedreve lotterirörelse eller vore lotterikollektörer eller ombud för sådana, icke finge mottagas till postbehandling eller av postverket vidare befordras.

De i 1910 års betänkande framlagda utkasten till ändringar i tryckfrihetsförordningen underkastades viss överarbetning av förutberörda *tryckfrihetssakkunniga*. Dessa föreslogo i sitt år 1912 avgivna betänkande en bestämmelse av följande lydelse:

»Ej må i tryckt skrift meddelas inbjudning till deltagande i inländskt lotteri, som ej är tillåtet; ej heller, i fråga om utländskt lotteri, vare sig inbjudning, som nysst sagts, eller uppgift om lotteriets plan eller utfästa vinster eller om ombud eller lottförsäljning eller eljest om förvärv av rätt till delaktighet i lotteriet, ej heller, innan ett år förflutit efter dragning, uppgift om därvid utdragna nummer eller utfallna vinster.»

Med anledning av motioner i ämnet framhöll *1915 års riksdag* i skrivelse den 30 april (nr 77), att man, med ledning av tidigare framställda förslag, dels i 1910 års lotteribetänkande och dels av 1912 års tryckfrihets-sakkunniga, borde snarast möjligt vidtaga åtgärder, åsyftande att — dock utan kränkning av brevhemligheten — hindra den pågående kapitalflykten till utländska lotterier. Under återopande härav hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t ville utarbeta och för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Även vid *1933 års riksdag* väcktes en motion (II: 377) med hemställan om förbud mot reklam för utländska lotterier genom offentliggörande av dragningslistor i svenska tidningar. Denna motion avstyrktes av andra kammarens femte tillfälliga utskott (utlåtande nr 1), som för sin del ansåg, att dragningslistornas publicering icke utgjorde någon avsevärd reklam, till följd varav motionen även avlogs av andra kammaren.

I en inom andra kammaren vid *1934 års riksdag* till chefen för handelsdepartementet riktad interpellation framställdes frågan, om departementschefen ansåge sig kunna eller böra föranstalta om åtgärder — vare sig genom lagstiftning, överenskommelse på diplomatisk väg eller annorledes — för stävjande av inom landet pågående propaganda för utländska lotteriföretag och försäljning av utländska lottsedlar. I interpellationen hänvisades särskilt till, att agenter för danskt lotteri visat sig vara innehavare av svenskt postgirokonton.

I svaret å ifrågavarande interpellation, vilket avgavs den 8 juni 1934, ställde dåvarande chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ekman, bland annat i utsikt en förnyad prövning av frågan om vidtagande av lämpliga ändringar i lotteriförordningen och tryckfrihetsförordningen ävensom åtgärder i syfte att vägra utländska lotterikommissionärer rätt till svenskt postgiro.

Sedan *generalpoststyrelsen*, med anledning av vad sålunda förekommit, anmodats att yttra sig i fråga om postgirots anlitan vid försäljning av lotterier i utländska lotterier, framhöll detta ämbetsverk i yttrande den 3 juli 1934 bland annat följande:

Generalpoststyrelsen ifrågasatte, om rådande förhållanden vore av den svårartade natur, att de påkallade vidtagande av någon styrelsens åtgärd, åsyftande att omöjliggöra postgirots användning för köp av utländska lotter. Styrelsen betvivlade även att ett sådant ingripande skulle leda till någon mera avsevärd minskning av spelet på utländska lotterier. Därest emellertid en dylik åtgärd ansåges böra träffas, kunde detta enligt generalpoststyrelsens förmenande icke gärna ske med mindre styrelsen erhöle full och otvetydig befogenhet att förhindra öppnandet av postgirokonto för person eller firma, som skäligen kunde antagas begära konto i sin egenskap av kollektör för utländskt lotteri. Lämpligen syntes detta kunna ske genom att till stadgandet under 13 § förordningen den 11 juli 1924 angående postgirorörelsen fogades ett första stycke av förslagsvis följande lydelse:

Därest av föreliggande omständigheter framgår, att postgirokonto begäres i avsikt att av kontoinnehavaren användas för mottagandet av likvider för lotter i utländskt lotteri eller i inländskt lotteri, till vilket vederbörligt tillstånd icke lämnats, må generalpoststyrelsen vägra öppnandet av dylikt konto.

Ärendet angående utländska lotterikommisionärers innehav av svenskt postgirokonto har, såsom av det föregående framgår, ännu icke föranlett någon vidare åtgärd.

Sakkunnigas förslag.

Ny lotterilagstiftning.

Sakkunnigas första uppgift är att avgöra, vilka företag som böra omfattas av en ändrad lotterilagstiftning. Den nuvarande lagstiftningens tillämpningsområde är icke fullt klart. I 1881 års lotteriförordning talas dels om lotterier, dels ock om andra företag, vilka avgöras efter lottning eller därmed jämförlig anordning, s. k. lotteriliknande företag. Vadhållning i samband med tävlingar regleras i särskild ordning, nämligen genom 1934 års vadhållningsförordning. Såsom lotteriliknande företag torde enligt rättspraxis vara att anse huvudsakligen dels gissningstävlingar, ordgätor och dylika mestadels i samband med tryckalster igångsatta företag, dels ock sådana på mekaniska anordningar grundade företag, som med ett gemensamt ord kunna kallas tivolispel. Från denna av rättspraxis godtagna allmänna regel gälla emellertid undantag, vilka väsentligen bottna i åsikten, att företag — andra än vadhållning vid tävlingar — där skicklighetsmomentet är större än slumpmomentet icke beröras av lotterilagstiftningen, sådan denna för närvarande är utformad. Den gränsdragning som på detta sätt göres mellan ur lotterisynpunkt tillåtna och otillåtna företag är icke lyckad. Den har vållat åtskillig osäkerhet hos såväl myndigheter som företagare, en osäkerhet som främst kanske föranletts därav, att slumpmomentets betydelse ofta är mycket svår att bestämma och lätt kan bli föremål för olika meningar. Då det gäller mekaniska anordningar kan slump- respektive skicklighetsmomentets inverkan på resultatet måhända fastställas tämligen tillförlitligt genom praktiska försök. I andra fall ställer sig saken däremot annorlunda. En gissningstävlan t. ex. kan understundom lämna utrymme för sakkunskap och erfarenhet i betydande grad; att objektivt fastslå, huruvida skickligheten är utslagsgivande, torde dock vara nästan omöjligt. Men även vid nyssnämnda mekaniska anordningar möta svårigheter. Om än det med en sådan anordning vunna resultatet vid en gång företagna prov funnits bero huvudsakligen på skicklighet, kan det hända, att därest anordningen efter någon tid prövas ånyo man kommer till motsatt uppfattning. Detta kan t. ex. helt enkelt bero därpå att mekanismen på grund av flitig användning eller av annan orsak undergått förändring. För att vara säker mot dylika ändringar skulle behövas en fortlöpande kontroll, som torde vara praktiskt ogenomförbar. I själva verket är det just beträffande de mekaniska anordningarna, tivolispelen, som nuvarande lagstiftning särskilt visat sig otillfredsställande.

Nu rådande förhållanden medföra, att en företagare ofta icke vet hur han skall ställa sig. Samma företag, som inom ett polisdistrikt av vederbörande åklagare anses tillåtet, föranleder kanske inom ett annat distrikt åtal. I ett fall kanhända domstolen friar, medan den i ett annat, tämligen likartat, anser lagstiftningen tillämplig och ådömer straff.

Ovissheten på området medför lätt bristande respekt för lagstiftningen. Till ett sådant resultat bidrager den omständigheten, att nuvarande lotteri förordning är synnerligen kategoriskt avfattad. Undantag från förbudsbestämmelserna hava i förordningen medgivits allenast för det fall att det företag, varom fråga är, avser något välgörande eller därmed likartat ändamål, och jämväl då fordras tillstånd av länsstyrelsen. Utvecklingen har lämnat lagstiftningen bakom sig. Allehanda lotteriliknande företag, på vilka man ej hade någon tanke då lotteriförordningen utfärdades, hava kommit till. Icke sällan äro de av den beskaffenheten, att ett förbud mot deras anordnande framstår för rättsmedvetandet såsom omotiverat. Följden härav är ått åklagarmyndigheten i vissa fall ser genom fingrarna med överträdelser. En lagstiftning, som på detta sätt icke tillämpas, är uppenbarligen i behov av översyn.

För att undvika den osäkerhet, som för närvarande råder beträffande lotteriförordningens tillämpningsområde, synes enligt en moderniserad lotterilagstiftning frågan, huruvida ett företag skall bedömas såsom lotteri, böra i största möjliga utsträckning avgöras icke med hänsyn till den större eller mindre graden av slump i det speciella fallet utan med hänsyn till den allmänna karaktären hos den anordning, på vilken företaget bygger. Nuvarande vadhållningsförordning är grundad på denna princip. Ett företag, som baseras på vadhållning, är sålunda förbjudet, oberoende av om slumpmomentet är litet eller stort. I en ny lotteriförordning torde berörda princip böra givas utsträckt tillämpning. Härvid synes den praxis, som utbildats på området, böra tagas till utgångspunkt på så sätt, att under lotterilagstiftningen inbegripas samtliga sådana slag av företag, utan hänsyn till om slumpen spelar stor eller liten roll, vilka enligt hittillsvarande praxis bedömas såsom lotteri då slumpmomentet överväger skicklighetsmomentet. Ett tivolispel bör alltså anses som lotteri, även om företagna prov skulle visa att skickligheten är avgörande, ehuru icke ensam avgörande, för resultatet. Mot svarande gäller gissningstävlingar. Likaledes böra naturligtvis tidningstävlingar av typen ordgåtor o. dyl. anses som lotteri, oavsett vilka krav de ställa på deltagarnas skicklighet.

Beträffande sistnämnda art av tävlingar torde denna ståndpunkt i sak överensstämma med vad som redan nu gäller. Tidningstävlingar av detta slag torde nämligen regelmässigt avgöras antingen genom lottdragning bland rätta lösningar eller ock enligt principen först öppnade rätta lösning, vilket givetvis innebär att slumpen i sista hand blir utslagsgivande. Det torde alltså ej vara något tvivel om att dylika tävlingar äro att anse såsom lotteriliknande företag i nuvarande lotteriförordnings mening. Annorlunda blir fallet, om t. ex. resultatet av en tävling avgöres genom omröstning inom tid-

ningens läsekrets, vilket exempelvis brukar ske vid tävlingar om bästa namnförslag, roligaste historia eller dylikt. En tävlan, som avgöres genom en sådan anordning, torde ej enligt nuvarande praxis anses som lotteri och bör enligt sakkunnigas mening ej heller rimligen betraktas så framdeles. Där- emot torde såsom lotteri få anses, om pris utdelas till den bland de i om- röstningen deltagande, som först avgav sin röst på segraren i tävlingen.

Med den inställning, som nu angivits, blir det naturligt att låta 1881 års lotteriförordning och 1934 års vadhållningsförordning sammansmälta i en förordning. Beträffande 1934 års vadhållningsförordning förverkligas här- igenom automatiskt det förslag, lotterisakkunniga tidigare framlagt därom, att någon åtskillnad icke bör göras mellan vadhållning, som anordnas i sam- band med tävlan, och vadhållning, anordnad utan dylikt samband.

Lotterisakkunnigas uppgift är vidare att föreslå reglerande bestämmelser för de företag, som sakkunniga anse hava lotterikaraktär. Skall en regle- ring åstadkommas, torde som huvudprincip böra fastställas, att dylika före- tag ej må anordnas utan tillstånd av Kungl. Maj:t. Nu gällande generella förbud grundar sig på samma princip; att Kungl. Maj:ts befogenhet att med- dela tillstånd till lotterier icke uttryckligen angivits i nuvarande lotteriför- ordning — i vadhållningsförordningen är den fastslagen — innebär ej att någon dylik befogenhet ej skulle förefinnas utan är att härleda ur det för- hållandet, att förordningen utfärdats av Kungl. Maj:t utan medverkan av riksdagen, samt att Kungl. Maj:t följaktligen, utan särskilt stadgande i för- fattningen, kan vid förekommande behov dispensera från bestämmelserna. I en ny lotteriförordning bör emellertid lämpligen denna Kungl. Maj:ts dispens- rätt utsägas på samma sätt som skett i vadhållningsförordningen. Från denna allmänna förbudsregel böra sedan göras undantag, därvid olika för- utsättningar kunna uppställas alltefter arten av de företag, varom fråga är.

Förslag till ny lotteriförordning har uppgjorts efter dessa riktlinjer.

1 §.

Någon definition i egentlig mening å begreppet lotteri torde ej erfordras. Däremot böra angivas de fall då ett företag, enligt den principiella uppfatt- ning, åt vilken i det föregående givits uttryck, skall anses såsom lotteri. En möjlighet vore härvid att såsom lotteri beteckna varje företag, som avgöres genom lottning eller annan av slumpen helt eller delvis beroende anordning, och vari till någon eller några deltagare utgår högre vinst än den alla er- håller, samt att därefter från denna regel göra vissa uppräknade undantag. En dylik uppräknade bleve emellertid både omfattande och äventyrlig. Med nyssberörda bestämning av lotteribegreppet skulle nämligen därunder falla ett stort antal företag, som uppenbarligen ej böra behandlas såsom lotterier. Undantag finge sålunda göras för exempelvis idrottstävlingar och andra tävlingar, där resultatet väsentligen beror på de deltagandes fysiska egen- skaper eller på yrkesskicklighet eller utbildning, tävlingar av vetenskaplig, konstnärlig eller därmed jämförlig beskaffenhet m. m. Att åstadkomma en

fullständig förteckning över dylika undantag är tydligen förenat med stora svårigheter. Ramen bleve lätt antingen för vid eller för trång.

En annan möjligt — till undvikande av all osäkerhet på området — vore att söka i förordningen uttömmande uppräknade de olika företag, å vilka densamma skall äga tillämpning. Emellertid torde vara förståndigast att lämna ett visst utrymme åt rättspraxis. En fullständig uppräknade lärar i varje fall icke kunna ske. Man torde alltid bliva tvungen att skydda sig mot förbiseenden genom att taga in något stadgande om »likartade» eller »jämförbara» företag. Ett dylikt stadgande erfordras jämväl med hänsyn därtill att möjligheterna äro stora att nya, hittills okända, slag av företag igångsättas, vilka man alltså nu ej kan närmare angiva, men vilka rimligen böra omfattas av förordningen. Det synes också önskvärt att undvika större stelheter i systemet än som ur rättssäkerhetssynpunkt är absolut nödvändig.

Vid angivande i författningsform av den nya lagstiftningens tillämpningsområde har det i betraktande av vad nu anförts befunnits lämpligt att ansluta till den terminologi, som begagnats för lotteriliknande företag i nuvarande lotteriförordning, med vederbörliga kompletteringar. I det av sakkunniga utarbetade förslaget till ny lotteriförordning har från dessa utgångspunkter stadgats, att såsom lotteri skall anses varje företag, där vinstfördelningen sker efter »lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig, av slumpen helt eller delvis beroende, anordning». Enligt gällande förordning jämställs, såsom förut nämnts, med lotteri allenast annat företag, där vinstfördelningen äger rum efter »lottning eller därmed jämförlig anordning».

Det nya i förslaget är alltså dels att, vid sidan av lottning, nämnas även gissning och vadhållning dels ock att slumpmomentets större eller mindre inverkan uttryckligen förklaras icke skola tillmätas någon betydelse. Härmed torde vinnas det syfte, som i det föregående angivits böra eftersträvas, eller att företag, baserat på en anordning av det slag, som hittills ansetts medföra lotteriförordningens tillämpning i vissa fall, nämligen om slumpen spelat en avgörande roll, framdeles blir att betrakta såsom lotteri, oberoende av slumpen. Å andra sidan torde av den föreslagna exemplifieringen »lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig» anordning framgå, att t. ex. en idrotts tävling, oaktat givetvis även där ett slumpmoment spelar in, icke omfattas av stadgandet. Detsamma gäller naturligtvis tävlingar av konstnärlig eller litterär beskaffenhet, tävlingar beroende på yrkesskicklighet eller särskild utbildning och andra dylika tävlingar. Även om vid sådan tävling två eller flera deltagare skulle finnas lika vinstberättigade och resultatet därför skulle slutligt avgöras genom lottning dem emellan, torde lotteribestämmelserna här icke vara att anse såsom tillämpliga.

Därest lagstiftningens tillämpningsområde angives på sätt här föreslagits, torde därunder — åtminstone som regel — ej falla sådana slag av tivolinöjen som skjutbanor och ringkastningsanordningar. En tävling på ett tivolis skjutbana behöver icke vara mera lotteribetonad än t. ex. en tävling, anordnad av någon skytteförening; och i anslutning till vad nyss sagts om idrottstävlingar böra naturligtvis skyttetävlingar ej betraktas såsom lotte-

rier. Prisskjutningar å tivolibanor skilja sig visserligen i så måtto från egentliga skyttetävlingar, att varje tävlande vid de förstnämnda har möjlighet till ett obegränsat antal insatser. Deltagarna skulle härigenom, på samma sätt som vid lotterier, kunna frestas att satsa större belopp än som kan anses försvarligt. Men å andra sidan torde man utgå från att vinstvärdena hållas inom sådana gränser, att de ej locka till överdrivet deltagande. En tivolskjutbana torde huvudsakligen vara anlagd på att roa de besökande. Vinsterna, där sådana finnas, spela en sekundär roll. Alltför värdefulla vinster torde vara uteslutna jämväl av den anledningen, att tivoliägaren genom höga vinstvärden skulle riskera ekonomisk förlust, så snart en skicklig skytt deltog. Vad nu anförts torde i huvudsak äga motsvarande tillämpning beträffande ringkastning och tivolinöjen av liknande art. Undantag kunna dock tänkas. Såsom lotteri bör t. ex. enligt de sakkunnigas mening anses en skjutbana, om där tävlas med förbundna ögon, eller en ringkastning, där de föremål, som skola inringas, döljas av ett förhänge, över vilket ringarna måste kastas. Även andra undantagsfall kunna naturligtvis förekomma. Att på förhand mera uttömmande angiva, när ett tivolinöje av typen skjutbana eller ringkastning sålunda, ehuru det regelmässigt icke faller under lotteribegreppet enligt förslagets 1 §, likväl bör anses såsom lotteri, är omöjligt. Frågan får bedömas efter omständigheterna. Avgörande synes härvid bliva huruvida och i vilken mån anordningen avviker från vad som enligt praxis kan betecknas såsom det normala för ifrågavarande slag av anordningar.

I likhet med nuvarande lotteriförordning och vadhållningsförordningen torde den nya lotteriförordningen allenast böra omfatta sådana företag, vilka anordnas för allmänheten. Till undvikande av att denna bestämmelse kringgås genom föreningsbildande eller dylikt torde särskilt stadgande böra upptagas. Härtill återkommes i det följande.

Med hänsyn till tivolispielen har den i nuvarande lotteriförordning angivna förutsättningen för förordningens tillämpning, att åt en eller flera av de i företaget deltagande *erbjudes* vinst till högre belopp än det som erbjudes åt en var av deltagarna, i förslaget ändrats därhän, att i stället fordras, att av en eller flera deltagare *kan erhållas* vinst till högre belopp än det som alla kunna erhålla.

Sakkunniga hava övernått att från förbudsbestämmelserna undantaga sådana företag, vid vilka icke fordras ekonomisk insats. Anledningen till undantag för dylika fall skulle givetvis vara, att deltagarna där ej riskerade någon ekonomisk förlust. De vanligaste företagen av denna art torde vara lotterier i en eller annan form, anordnade av varuhus i reklamsyfte, samt vissa lotterier i samband med tryckalster, d. v. s. tidningslotterier. Insatsbefrielsen är dock merendels mera skenbar än verklig. Deltagarna i ett tidningslotteri t. ex. köpa i allmänhet tidningen samt betala på det sättet insats i företaget. Och även om icke insatser direkt eller indirekt erläggas, torde som regel deltagandet i nu omförmälda slag av lotterier ej kunna ske utan

ekonomiskt utlägg i någon form, åtminstone för porto eller papper. I varje fall föranleder det besvär och tidsutdräkt. I betraktande av vad sålunda anförts hava sakkunniga stannat för att den omständigheten allenast, att för deltagande i ett lotteri ej fordras insats, icke bör föranleda att lotteriet blir tillåtet. Reklamlotterier torde för övrigt icke hava någon större praktisk betydelse. Vad tidningslotterier beträffar föreslås beträffande dem särskilda bestämmelser enligt vad i det följande kommer att närmare utvecklas.

Annorlunda förhåller det sig om ett lotteriföretag över huvud icke åsyftar någon ekonomisk vinning. Är detta uppenbart, synes tillstånd till lotteriet ej vara erforderligt. Dylika företag torde visserligen vara sällsynta. Ett tidnings- eller reklamlotteri kan t. ex., åtminstone som regel, ej anses såsom ett sådant företag, då avsikten där väl merendels i varje fall indirekt är att tillföra vinst åt anordnaren genom ökad spridning av tidningen eller på liknande sätt. För att exemplifiera de slag av företag utan ekonomiskt syfte, som sakkunniga avse, må nämnas ett sådant fall som t. ex. att telegrafstyrelsen, då visst antal telefonabonnenter erhållits, utdelar en minnesbägare till den abonnent, genom vars abonnemang detta resultat uppnåts. Att här tillämpa lotteriförordningen synes ej böra ifrågakomma. Om däremot exempelvis ett tidningsföretag utfäster ett pris till den prenumerant, som erhåller visst ordningsnummer, torde, i anslutning till vad nyss anförts, saken nog, åtminstone i första hand, få bedömas på annat sätt. Kan företaget visa, att någon ekonomisk vinning ej åsyftats — priset har t. ex. utdelats utan föregående eller efterföljande reklam syftande att öka prenumerantstocken — synes emellertid även i dylikt fall lotteriförordningen ej böra tillämpas.

Därest särskild undantagsbestämmelse ej införes, skulle även svenska statens premieobligationslån komma att omfattas av den föreslagna lagstiftningen. Följden skulle bliva, att dylika lån, vilka omhänderhavas av riksgäldskontoret, icke finge emitteras utan tillstånd av Kungl. Maj:t. Med hänsyn till riksgäldskontorets ställning såsom riksdagens speciella lånombesörjande organ är detta måhända mindre lämpligt. I författningen synes därför böra utsägas, att bestämmelserna icke skola äga tillämpning å svenska statens premieobligationer. Följdriktigt borde även andra lotterier i den föreslagna lotteriförordningens mening undantagas från förordningens tillämpning, om riksgäldskontoret står såsom anordnare. Motsvarande borde för sådant fall gälla riksbanken. Sakkunniga hava emellertid icke ansett sig böra framlägga förslag till generella undantagsbestämmelser av denna art. I praktiken skulle så långt gående undantag sakna betydelse och anledning torde ej finnas att av huvudsakligen teoretiska skäl göra avsteg från lagstiftningens grundprincip, att lotterier ej få anordnas utan Kungl. Maj:ts tillstånd. I och för sig kan det också synas rimligt, att Kungl. Maj:t beredes möjlighet att pröva ett lotteriföretag ur de synpunkter, som ligga till grund för förevarande lagstiftning, oberoende av vem som står såsom anordnare av företaget.

2 §.

Anledningen till fordran på särskilt tillstånd såsom villkor för att lotteri skall få anordnas är, att möjlighet härigenom erhålles att hindra olämpliga lotterier. I samband med att tillstånd lämnas kunna uppställas krav på lotteriets beskaffenhet i olika hänseenden, kontrollföreskrifter o. dyl. Beträffande lotterier, som fylla vissa på förhand angivbara förutsättningar, synes emellertid i lotteriförordningen kunna meddelas ett generellt tillstånd. Då det gäller att avgöra, om ett lotteri skall få anordnas eller icke, torde insatsernas storlek samt vinsternas värde och beskaffenhet böra tillmätas särskild betydelse. Ett lotteri, där insatserna äro små och vinsterna icke äro alltför lockande, föranleder ej samma betänkligheter som ett företag, där allmänheten genom höga vinster kan frestas att riskera betydande belopp. Deltagandet i ett lotteri av förstnämnda, mera ofarliga slag torde hava sin grund icke så mycket i spelpassion eller vinstbegär som i företagets roande beskaffenhet eller annan omständighet, mot vilken knappast synes finnas anledning till erinran från samhällets sida.

Särskilt ägnade att fresta till deltagande i lotterier äro naturligtvis vinster i penningar eller värdepapper. Lotterier, däri dylika vinster förekomma, böra enligt sakkunnigas förmenande som regel ej få anordnas utan tillstånd av Kungl. Maj:t. Denna ståndpunkt torde överensstämma med den princip som ligger till grund för beslutet vid innevarande års riksdag angående penninglotteriväsendets ordnande. Varuvinster torde, även om de äro värdefulla, icke utöva lockelse på samma sätt som penningvinster. Sättes varuvinstens värde tillräckligt lågt, torde man praktiskt taget kunna bortse från vinstbegäret såsom anledning till deltagande i lotteriet. I fråga om anordnandet av varulotterier torde större frihet därför kunna medgivas. Under vissa förutsättningar synes krav på särskilt tillstånd för dylika företag över huvud icke vara erforderligt.

Då här talas om lotteri avses därmed varje företag, som enligt 1 § i sakkunnigas förslag till lotteriförordning skall anses såsom lotteri. Någon anledning att uppställa olika regler för olika lotterier allt efter den anordning — lottning, gissning etc. — varå de grunda sig, torde ej finnas. Ett tom-bolalotteri t. ex. läser ej väcka större betänkligheter ur social synpunkt än ett tivolispel, om insatser och vinster i båda företagen äro desamma. Ej heller synas tillräckliga skäl föreligga att behandla vadhållningen enligt särskilda regler. Äro insatser och vinstmöjligheter begränsade på lämpligt sätt, torde några risker för en osund tippningsrörelse icke vara för handen. Att vid ett lotteriföretag skickligheten lämnas större utrymme än vid ett annat är ej heller i och för sig ägnat att göra det förra företaget mera berättigat eller för allmänheten mindre vådligt än det senare. Understundom kan det vara tvärtom. I ett lotteriföretag, som ej uteslutande avgöres av slumpen, kan allmänheten lätt bibringas en föreställning om sin förmåga att påverka resultatet, som alldeles icke överensstämmer med verkligheten. Genom sitt sken av skicklighetsspel utövar ett dylikt företag många gånger väsentligt starkare lockelse än ett lotteri, där deltagarna hava klart för sig

att slumpen ensam är utslagsgivande. Sakkunniga hava å andra sidan icke ansett det lämpligen kunna ifrågakomma att bereda rena slumpföretag en förmånligare ställning än företag, som jämväl äro beroende på skicklighet. I 3 § hava sakkunniga visserligen föreslagit särbestämmelser för vissa lotterier, där slumpen ensam är utslagsgivande; dessa bestämmelser grunda sig emellertid på förutsättningar, som icke kunna vara för handen vid lotterier av andra slag, och kunna därför icke, även om så eljest skulle ansetts önskvärdt, göras tillämpliga beträffande dem.

Om ett lotteri skall få anordnas utan särskilt tillstånd böra, såsom nämnts, vissa angivna förutsättningar vara uppfyllda. Således bör, i anslutning till vad tidigare framhållits, insatsen sättas låg, förslagsvis till högst 25 öre. Högsta vinstvärde synes ur ovan anförda synpunkter kunna bestämmas exempelvis till 5 kronor. Av det föregående framgår vidare, att endast varuvinster böra få förekomma. Såsom generell regel anse sakkunniga ytterligare böra gälla, att varor, vilka användas såsom vinster, skola, därest de ej utgöras av gåvor till lotteriet, vara av inhemsk tillverkning. Härtill återkommes i det följande; bestämmelse i ämnet föreslås skola intagas under 4 §.

Utöver vad nu anförts vilja sakkunniga föreslå såsom villkor för lotteriets bedrivande, att vinstfördelningen äger rum i omedelbart samband med att insatsen erlägges. Den som deltagar i lotteriet bör således omedelbart kunna konstatera om han vunnit och i så fall vad. En dylik bestämmelse möjliggör för deltagarna att utöva viss kontroll å lotteriet dels i så måtto, att de före deltagandet hava tillfälle att se de vinster, som bjudas, dels ock därigenom att de kunna övertyga sig om att utfallen vinst jämväl utlämnas.

Även samhället bör emellertid hava möjlighet till kontroll. I sådant syfte bör fordras, att anmälan om lotteriet sker till vederbörande polismyndighet. Anmälan bör göras viss tid före lotteriets anordnande, förslagsvis 3 dagar innan, för att polismyndigheten skall få tid att utfärda erforderliga kontroll- och ordningsföreskrifter. Stadgande om skyldighet för lotterianordnaren att ställa sig dylika föreskrifter till efterrättelse har upptagits i 4 §.

Lotteriet bör vidare icke — vare sig genom försäljning av lottsedlar eller av andra bevis om rätt till delaktighet i lotteriet eller på annat sätt — få bedrivas utanför det polisdistrikt, där anmälan skett. En dylik föreskrift, som är önskvärd ur kontrollsynpunkt, bidrager i sin mån till att förhindra en icke lämplig utveckling av lotterierna.

Sveriges tivoliägareförening m. fl. hava föreslagit, att för drivande av tivolirörelse skulle fordras tillstånd av ett centralt organ, t. ex. socialstyrelsen, som därvid jämväl skulle bestämma vilka spelordningar och andra förströelser som skulle få förekomma. Centralorganet skulle sålunda bl. a. fastställa den proportion i vilken s. k. skicklighetsspel och rena slumpspel skulle tillåtas. Enligt sakkunnigas förslag till lotteriförordning saknar denna fråga betydelse, då spelordningar av karaktär tivolinöjen här alla behandlas lika, oavsett om slumpen eller skickligheten är utslagsgivande för spelresultatet. Ett centralorgan, vilket bestämde, huruvida ett visst tivoli-

spel skulle få användas eller ej, kunde visserligen även om sakkunnigas förslag godtages få en uppgift att fylla, nämligen såsom sovrande myndighet. Sålunda kunde tänkas att centralorganet finge befogenhet att förbjuda olämpliga spelformer. Det kunde exempelvis föreskrivas, att tillstånd skulle av centralorganet lämnas allenast till spel, där vinstmöjligheter föreläge i en såsom skäligen ansedd omfattning. Den prövning, som för dylikt fall skulle ankomma på centralorganet, bleve emellertid mycket vansklig. Härtill kommer, såsom redan i annat sammanhang erinrats, att en spelapparat, som godkänts för användning, sedermera kan genom åverkan eller på annat sätt undergå sådan förändring, att den ej längre fyller de förutsättningar, från vilka centralorganet utgått vid tillståndets meddelande. Dylika förändringar kunna inträffa även utan tivoliägarens vetskap. Sakkunniga hava på anförda skäl ansett förslaget om ett centralt organ för prövning av olika spelanordningar icke vara att förorda.

Vad beträffar förslaget, att tivolirörelse över huvud icke skulle få bedrivas utan tillstånd, torde denna fråga falla utanför sakkunnigas utredningsuppdrag. Sakkunniga, som med representanter för tivoliägarna haft vissa överläggningar rörande de spörsmål, som ingå i uppdraget, vilja dock uttala, att det skulle vara önskvärt, om något kunde göras i det av föreningen avsedda syftet. Tivolirörelsen sysselsätter ett stort antal personer och äger ett icke obetydligt inflytande å nöjeslivet, särskilt i landsorten. Det vore lyckligt, om rörelsens utövande icke låge i händerna på andra än sådana som hava förutsättningar att sköta densamma på ett tillfredsställande sätt. Sakkunniga hava emellertid icke bortsett från att en lösning av spörsmålet enligt de av tivoliägarna föreslagna linjerna kan möta betänkligheter av principiell natur.

Från tivoliägarna har slutligen ifrågasatts att jämväl spelapparater med penningvinster skulle få förekomma. Med sakkunnigas inställning till frågan om penningvinster vid lotteriföretag hava sakkunniga icke ansett sig kunna tillstyrka detta; någon anledning att beträffande tivolispelen frånga den av sakkunniga förordade allmänna regeln i förevarande hänseende lär ej föreligga. Skola penningvinster få användas, torde sålunda böra begäras tillstånd hos Kungl. Maj:t enligt stadgandet i 1 §.

3 §.

I de fall, som avses i 2 §, förutsättes icke att de sammanlagda insatsernas summa skall vara begränsad till något bestämt belopp, på sätt som skett i nuvarande lotteriförordnings, i dess 3 § upptagna, undantagsbestämmelse. Därest insatser och vinster hållas på den nivå, som stadgas i 2 § av förslaget, och lotteriet jämväl eljest fyller där angivna villkor, synes någon dylik begränsning icke vara behövlig. Då fråga är om exempelvis tivolispel, torde en maximering av det totala insatsbeloppet för övrigt vara omöjlig att upprätthålla.

Beträffande vissa lotterier, nämligen sådana, där insatser och vinster äro till storlek och antal på förhand bestämda enligt uppgjord plan, kan en be-

gränsning av insatsernas sammanlagda belopp emellertid genomföras. Under denna kategori falla de vanliga tombolalotterierna och övriga lotterier, där deltagandet sker genom inköp av lottsedlar, alltså vad man skulle kunna kalla för lotterier i ursprunglig eller egentlig mening. Sakkunniga förorda, att för dylika lotterier medgivas vissa undantag utöver det som följer av 2 §. Enligt nuvarande lotteriförordnings nyssnämnda 3 §, äger länsstyrelsen lämna tillstånd till lotteri, som icke överstiger viss storlek och i övrigt fyller vissa angivna fordringar. Vid utarbetandet av en ny lotteriförordning synes lämpligt att gå ett steg längre. Det förekommer ganska allmänt, att vid basarer, försäljningar och andra tillställningar till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål bland anordningarna ingår något sådant lotteri i egentlig mening, som nyss nämnts. Dylika basarlotterier äro i allmänhet av ringa omfattning. Understundom torde de kunna inbegripas i stadgandet under 2 §. Men även om där angivna förutsättningar icke uppfyllas, torde det med hänsyn till de omständigheter, under vilka anordnandet äger rum, merendels vara onödigt att för dessa smärre lotterier fordra särskilt tillstånd. Genom att avstå från sådan fordran skulle också legaliseras ett förfarande, som för närvarande i strid mot gällande bestämmelser lär tillämpas ganska allmänt. Däremot synes här liksom i fallen under 2 § böra krävas att anmälan sker hos polismyndigheten 3 dagar innan för att möjliggöra meddelandet av erforderliga kontroll- och ordningsföreskrifter. Ur kontrollsynpunkt och för att betona lotteriets samband med den tillställning, i förening med vilken lotteriet anordnas, bör vidare stadgas, att lotteriet icke får bedrivas utom det för tillställningen avsedda området. En ytterligare förutsättning bör naturligtvis vara, att behållningen uteslutande användes för det ändamål, som avses med tillställningen.

Av principiella grunder borde måhända, på samma sätt som enligt 2 §, fordras, att vinsterna allenast utgjordes av varor. Lämplighetsskäl tala emellertid för att även presentkort och andra anvisningar å varor godtagas såsom vinster. I betraktande av syftet med ifrågavarande lotterier torde vidare böra medgivas, att gåvor må utfästas såsom vinster, oavsett deras beskaffenhet, således även om de bestå av penningar eller värdepapper. Den under 2 § omförmälda regeln, att varuvinster skola vara av svensk tillverkning, bör däremot gälla jämväl dessa lotterier. Sakkunniga, som funnit en bestämmelse av denna innebörd lämpligen böra få sin plats i 4 §, vilja här inskränka sig till en hänvisning till detta författningsrum.

Såsom nämnt förutsättes att dessa lotterier äro av obetydlig omfattning. Med hänsyn härtill bör föreskrivas en högsta värdegräns för insatsernas (lotternas) sammanlagda belopp. Ett maximum av 500 kronor synes skäligt. Detta maximum bör dock icke knytas till varje särskilt lotteri, ty då skulle bestämmelsen kunna kringgå genom att på samma välgörenhetstillställning flera lotterier med vardera en insatssumma av 500 kronor anordnades. Maximibeloppet bör gälla den sammanlagda summan av insatserna i samtliga vid tillställningen förekommande lotterier av här ifrågavarande slag.

Såsom förut nämnts äger enligt 3 § nuvarande lotteriförordning länsstyrelsen lämna tillstånd till lotterier under vissa förutsättningar. Dessa äro, att lotternas sammanlagda försäljningsvärde ej överstiger 3 000 kronor samt att lotteriet avser ett välgörande eller allmännyttigt ändamål eller svenska konstidkares understöd och uppmuntran. En dylik rätt för länsstyrelserna torde böra stadgas jämväl i en ny lotteriförfattning. Enligt sakkunnigas mening bör denna rätt vidare utvidgas i så måtto att — i överensstämmelse med vad som föreslagits beträffande lotterier vid basarer och liknande tillställningar — ändamål av kulturell natur må kunna tillgodoses genom lotterier i förevarande ordning, oavsett om ändamålet i fråga, på grund av dess begränsade betydelse eller av annan orsak, icke kan betecknas såsom allmännyttigt. I anslutning till vad nyss anförts beträffande basarlotterier torde även vid de lotterier, som nu avses, böra fordras att vinsterna, i den mån de ej bestå av gåvor till lotteriet, uteslutande utgöras av varor eller anvisningar å varor. Ett annat villkor bör, i analogi med de fordringar, som uppställts såväl under 2 § som beträffande basarlotterier, vara, att lotteriet icke, vare sig genom försäljning av lottsedlar eller i annan form, bedrivs utanför länets gränser.

I överensstämmelse med vad nu gäller bör slutligen fastställas viss maximigräns för insatsernas sammanlagda belopp. Beloppet synes kunna bibehållas vid det nuvarande, 3 000 kronor. Av skäl, motsvarande de vilka anförts beträffande basarlotterier, torde detta maximum emellertid icke böra avse insatserna i varje särskilt lotteri. En möjlighet vore att knyta maximibestämmelsen till det ändamål, för vilket lotteriet anordnas, så att t. ex. lotterier för samma ändamål under ett och samma kalenderår ej tillätes inom länet utöver angivna insatsram. En mera rationell och även ur andra synpunkter lämpligare lösning hava sakkunniga emellertid funnit vara att binda maximibeloppet till lotteriets anordnare, oberoende av ändamålet. Ett dylikt stadgande torde jämväl överensstämma med de principer länsstyrelserna för närvarande — utan särskild föreskrift — tillämpa. Vid bedömande av huruvida maximibeloppet uppnåtts för viss anordnare bör hänsyn tagas jämväl till lotterier, vartill tillstånd i särskild ordning må hava meddelats av Kungl. Maj:t enligt 1 §. Underrättelse om dylikt tillstånd torde alltid av Kungl. Maj:t lämnas vederbörande länsstyrelse, varför någon svårighet för länsstyrelserna vid tillämpningen av denna regel ej möter. Däremot synas icke vare sig lotterier enligt 2 § eller basarlotterier vara av beskaffenhet att behöva medräknas. En motsatt uppfattning skulle för övrigt i tillämpningen, särskilt i fråga om lotterier enligt 2 §, vara besvärlig ur kontrollsynpunkt. Å andra sidan bör det stå länsstyrelsen fritt att, om den så finner lämpligt, begränsa insatssumman i visst lotteri under 3 000 kronor, oaktat en sådan begränsning icke enligt förordningen är nödvändig. Till dylika och andra särskilda villkor, som av länsstyrelsen må uppställas vid sidan av förordningens fordringar, återkomma de sakkunniga under 4 §.

Svårigheter kunna understundom föreligga att avgöra vem som skall anses såsom anordnare av ett lotteri. Såsom allmän regel torde kunna sägas,

att anordnare är den, i vars namn lotteritillståndet beviljas. Om t. ex. en underavdelning till en rikssammanslutning begär lotteritillstånd, kunde visserligen ifrågasättas att betrakta huvudorganisationen såsom anordnare. En så sträng tolkning av begreppet synes dock knappast nödvändig. Enligt sakkunnigas mening bör hinder ej möta mot att i nyssberörda fall avdelningen anses såsom anordnare under förutsättning att densamma i fråga om medelsförvaltning och i övrigt intager en sådan ställning, att den lämpligen kan anförtros handhavandet av lotteriföretaget. Skulle länsstyrelsen bevilja en dylik sökande lotteritillstånd, synes emellertid lämpligt att — med stöd av bestämmelserna i nästföljande paragraf — tillståndet begränsas att gälla allenast det område inom länet, där sökanden har sin verksamhet.

Ett för en viss anordnare meddelat tillstånd får naturligtvis icke utan medgivande av den tillståndsbeviljande myndigheten överlätas på annan. Detta torde emellertid följa utan särskilt stadgande.

4 §.

Såsom tidigare anförts bör polismyndigheten, då anmälan om lotteri sker enligt 2 eller 3 §, äga meddela erforderliga föreskrifter för åstadkommande av kontroll å och ordning vid lotteriet. Motsvarande befogenhet bör tillkomma länsstyrelsen vid meddelande av tillstånd till lotteri enligt 3 §. För att dylika, för varje särskilt fall lämpade föreskrifter, skola kunna utfärdas måste vederbörande myndighet hava tillgång till närmare uppgifter rörande beskaffenheten av de lotteriföretag, anmälan åsyftar, de omständigheter, under vilka anordnandet skall äga rum, m. m. Något uttryckligt stadgande om skyldighet för anordnaren att lämna sådana uppgifter torde knappast vara behövt. I viss mån innebär redan anmälningsplikten dylik skyldighet. Skulle en anordnare motsätta sig att lämna eventuellt erforderliga kompletterande upplysningar, riskerar han att myndigheten ser sig tvungen att meddela strängare bestämmelser än som måhända eljest skulle ansetts nödvändiga.

I anslutning till det sist sagda vilja sakkunniga framhålla, att de åtgärder, som ur ordnings- och kontrollsynpunkt föreskrivas, skäligen böra bekostas av lotteriföretaget. Å andra sidan är det angeläget, att föreskrifterna i fråga icke bliva onödigt betungande. I vissa fall, såsom t. ex. då ett lotteri i samband med välgörenhetstillställning anordnas av någon välkänd förening, torde föreskrifterna kunna så begränsas, att kostnad för deras tillämpning praktiskt taget icke åsamkas vederbörande. Denna princip har syntts sakkunniga böra komma till uttryck i förordningen.

I de lotteriresolutioner, som utfärdas av Kungl. Maj:t, brukar med avseende å andra vinster än värdepapper eller penningvinster föreskrivas, att densamma, i den mån de icke bestå av skänkta föremål, skola utgöras av för lotteriet direkt från tillverkare inköpta svenska hantverks-, slöjd-, industri- eller konstalster eller ock av anvisningar eller presentkort, gällande såsom betalningsmedel, anvisningarna vid köp av alster av ovan omförmält slag direkt från tillverkare och presentkortet vid köp hos ett flertal affärer, som

huvudsakligen tillhandahålla varor av svensk tillverkning. Den princip, som ligger till grund för denna föreskrift, eller att endast svenska varor skola användas såsom vinster i lotterier, anse de sakkunniga böra bevaras i en ny lotteriförordning. Att generellt i författningsform fastställa även detaljbestämmelserna synes likväl icke lämpligt. Genom det i Kungl. Maj:ts berörda resolutioner uppställda kravet, att vinsterna skola vara svenska industrialster kan t. ex. uteslutas möjligheten att såsom lotterivinster använda föremål, som vid svenska verkstäder tillverkats av importerad materiel. Ett dylikt resultat är icke alltid önskvärt. Enligt sakkunnigas mening torde frågan lämpligen lösas på det sättet att i förordningen allenast föreskrives, att varor, som användas såsom vinster och icke äro skänkta till lotteriet, skola hava frambragts eller tillverkats i Sverige. Denna föreskrift bör gälla lotterier såväl enligt 2 som enligt 3 §. I fråga om sådana anvisningar å varor, vilka enligt 3 § må förekomma såsom vinster, torde man få nöja sig med en bestämmelse, att anvisningarna skola möjliggöra förvärv av varor av beskaffenhet som nyss nämnts.

Stadgandet i 3 §, att lotteri under vissa förutsättningar må anordnas efter tillstånd av länsstyrelsen, innebär naturligtvis icke, att länsstyrelsen alltid, om angivna förutsättningar äro för handen, är skyldig att meddela tillstånd. Förutom den rätt att vägra tillstånd, då anledning därtill föreligger, som länsstyrelsen sålunda får anses äga, bör länsstyrelsen även hava möjlighet att för meddelande av tillstånd uppställa särskilda villkor, utöver de i förordningen stadgande. Såsom i det föregående berörts, kan det exempelvis i vissa fall vara lämpligt att begränsa lotteritillståndet genom minskning av insatsmaximum eller genom en förklaring att lotteriet må bedrivas allenast inom visst område av länet. I Kungl. Maj:ts resolutioner plägar numera föreskrivas, att lotteriets inkomster ej må användas för representation eller liknande ändamål. En dylik föreskrift kan även vara lämplig, då tillstånd meddelas av länsstyrelserna. Vidare kan fordras, att vinsternas värde skall stå i visst förhållande till insatsbeloppet, att viss del av vinsterna skall utgöras av svenska hantverksprodukter m. m. Bryter någon mot villkor, som länsstyrelsen på detta sätt förbundet med lotteritillståndet, bör anses som om lotteriet anordnats utan tillstånd.

Här omnämnda möjlighet att vid meddelande av lotteritillstånd uppställa särskilda villkor för tillståndets tillgodonjutande äga länsstyrelserna jämväl enligt nuvarande lotteriförordning. Sakkunnigas uppmärksamhet har rikats på att denna möjlighet kan av länsstyrelserna begagnas på sådant sätt, att lotteritillståndet blir mer eller mindre illusoriskt. Sakkunniga hava emellertid icke i denna omständighet funnit något hinder mot genomförande av sitt förslag. Visserligen förutsätta sakkunniga, att länsstyrelserna, då tillstånd till lotteri meddelas, icke kringgärda tillståndet med sådana föreskrifter, att syftet med företaget förfelas. Men skulle i något fall förfaras oriktigt härutinnan, är detta icke värre än om tillstånd till lotteriet skulle hava helt vägrats. Den med länsstyrelsens beslut missnöjde äger alltid möjlighet att genom besvär draga frågan under Kungl. Maj:ts prövning.

En särställning intaga sådana lotterier, som anordnas av tidningar. Dylika lotterier hava med åren blivit allt vanligare. Skillnaden mellan tidningslotterier och andra lotterier framträder tydligast däri, att ett tidningslotteri anordnas utan avsikt att lotteriet såsom sådant skall giva ett tillfredsställande ekonomiskt resultat. Syftet med ett tidningslotteri är visserligen ekonomisk vinning men icke för lotteriet utan för tidningsföretaget genom ökad spridning av tidningen. Genom den särskilda prägel, som dessa lotterier till följd av sambandet med tidningen äga, synes det väl försvarligt att för dem fastställa regler, avvikande från de allmänna. Naturligtvis kan det tänkas, att en tidning anordnar lotterier i sådan omfattning och av sådan beskaffenhet, att lotterierna bliva det väsentliga i tidningsföretaget. För detta fall finns ej någon anledning att taga hänsyn till sambandet med tidningen, utan torde dylika lotterier böra vara underkastade samma regler som lotterier i allmänhet. Men då ett lotteri allenast ingår som del av det mångskiftande innehållet i en tidning, för vilken anordnandet av lotterier således icke är av grundläggande betydelse, kommer saken i ett annat läge. Principen kan lämpligen uttryckas så, att, om särbestämmelser skola vara motiverade, anordnandet av lotterier ej får ingå såsom väsentligt led i tidningsföretaget. Naturligtvis kunna mot tidningslotterier teoretiskt sett riktas samma anmärkningar som mot lotterier i allmänhet. Man kan säga att lotterierna vädja till allmänhetens sämre instinkter, att de uppamma spelbegäret, fresta till för höga insatser m. m. Häremot kan dock till en början invändas, att det för tidningslotterier väsentliga merendels torde vara allenast att underhålla och roa tidningens läsekrets. Den som deltagit i en korsordstävling t. ex. gör detta oftast mera som förströelse än i avsikt eller förhoppning att därigenom vinna det förhållandevis blygsamma belopp, som må vara utlovat såsom pris. Här skall givetvis icke förnekas, att vid vissa slag av tidningslotterier förhållandet är ett annat. De sakkunnigas mening är heller icke att helt undantaga tidningslotterierna från den föreslagna förordningens bestämmelser. De invändningar, som kunna göras mot detta slag av lotterier, måste naturligtvis vid utformandet av den nya lotteriförordningen vederbörligen beaktas. Att märka är emellertid att, liksom beträffande lotterier i allmänhet, betänkligheterna gentemot tidningslotterier närmast torde vara förbundna med frågan om insatser och vinster i lotteriet. Regleras denna fråga på lämpligt sätt, torde betänkligheterna praktiskt taget försvinna.

Under förutsättning att en sådan reglering, som nytt antytts, åstadkommes, synes någon grund icke finnas att såsom villkor för anordnande av lotteri i samband med utgivande av tryckt skrift fordra särskilt tillstånd. Icke heller anmälan till polismyndigheten, på sätt föreslagits beträffande de i 2 § och 3 § a) avsedda fall för möjliggörande av kontroll- och ordningsföreskrifter, synes erforderlig. Ordningsföreskrifter torde beträffande tidningslotterier knappast ifrågakomma. Kontrollföreskrifter vore naturligtvis i och för sig tänkbara. Sakkunniga hava emellertid av flera skäl funnit

sig böra eftergiva jämväl krav på dylika föreskrifter. Sakkunniga hava sålunda ansett sig icke kunna bortse från att, på grund av det stora antalet tidningslotterier, ett stadgande, syftande till att polismyndigheten skulle meddela kontrollföreskrifter, torde bliva så betungande för sagda myndighet, att det kunde befaras, att stadgandet icke finge någon praktisk betydelse. Vidare torde en viss vikt kunna tillmätas den omständigheten, att vederbörande tidningsföretag pläga sörja för att alla åtgärder, som vidtagas med avseende å av dem anordnade lotterier, bringas till offentlig kännedom. Slutligen synes vid bedömandet av frågan hänsyn böra tagas därtill, att, på sätt nedan närmare utvecklas, en förutsättning för anordnande av tidningslotterier utan tillstånd enligt sakkunnigas förslag skall vara, att insats i lotterierna ej erfordras. Då den ekonomiska risk, som eljest gemenligen är förbunden med deltagande i lotteri, sålunda försvinner, blir behovet av kontroll mindre framträdande.

Avgörande för, huruvida tidningslotterier skola få anordnas utan anmälan eller särskilt tillstånd, är, som i det föregående framhållits, att frågan om insatser och vinster regleras på sådant sätt, att de invändningar, vilka i allmänhet kunna riktas mot lotterier, här förlora sin udd. Vid ett tidningslotteri kunna insatserna tänkas vara huvudsakligen av två slag, nämligen dels avgift för själva tidningen dels ock särskild avgift därutöver för deltagande i lotteriet. Uppenbart är att, om ett tidningslotteri skall få åtnjuta förmånligare regler än andra lotterier, särskild avgift för deltagande i lotteriet — vid sidan således av avgiften för själva tidningen — icke får fordras. Skulle dylik särskild insats behöva erläggas, komme lotteriet i sak icke att skilja sig från lotteri, anordnat utan samband med tryckalster. Samma betänkligheter möta visserligen ej mot insats allenast i form av avgift för vederbörande publikation. Skulle sådan insats tillåtas, kunde man emellertid bliva ställd inför nödvändigheten att pröva avgiftens skälighet för att säkerställa, att densamma ej sättes högre än publikationen i och för sig — utan lotteri — skulle betinga. En dylik prövning, vilken torde vara oundviklig om man ej ville riskera att mindre nogräknade företag på antytt sätt kringginge bestämmelserna, skulle erbjuda stora svårigheter. Sakkunniga hava därför stannat för att beträffande nu ifrågavarande slag av lotterier föreslå förbud mot att såsom villkor för deltagande i lotteriet uppställas fordran på insats vare sig av ena eller av andra slaget. Ett tidningsföretag, som anordnar en korsordstävlan, får sålunda exempelvis ej fordra, att lösningen skall insändas å ett urklipp ur tidningen eller att tidningen medföljande kupong eller dylikt insändes. Detta innebär givetvis ej något förbud mot dylika tävlingar; men det innebär, att obegränsat antal personer kunna med gemensam tillgång till ett tidningsexemplar, däri tävlingen är införd, deltaga i tävlingen, oavsett att kanske ingen av dem är ägare till tidningsexemplaret.

Vad frågan om vinsterna beträffar torde avgörande hänsyn böra tagas därtill att syftet med tidningslotterier uteslutande bör vara underhållning. Vinsterna böra därför hållas inom måttliga gränser. För höga vinster skul-

le kunna medföra att lotterierna urartade. Då det gäller att begränsa vinsterna äro två vägar tänkbara. Den ena är att fastställa en högsta sammanlagd vinstsumma i lotteriet. En dylik begränsning skulle emellertid drabba olika tidningsföretag mycket olika. För ett stort företag med en talrik läsekrets kan en vinstsumma, som för ett mindre företag skulle vara tillräcklig, bliva helt otillfredsställande. Denna väg, ehuru på det sättet tilltalande att därigenom en säker spärr mot olämpliga lotterier skulle erhållas, hava sakkunniga fördenskull ansett sig icke kunna förorda. Den andra möjligheten till vinstbegränsning är att maximera högsta vinsten. Om än icke så effektiv som den först nämnda, torde dock även denna väg kunna leda till det åsyftade målet. Då antalet vinster på detta sätt blir okontrollerat, torde en förutsättning emellertid vara, att berörda maximum sättes förhållandevis lågt. Sakkunniga hava tidigare diskuterat penningvinsters och varuvinsters olika förmåga att locka till deltagande i lotterier. Oaktat de betänkligheter, som kunna resas mot penningvinster vilja sakkunniga, då det gäller tidningslotterier, förorda, att dylika vinster må, förutsatt att de röra sig om låga belopp, komma till användning. Avgörande för sakkunniga hava härvid huvudsakligen varit praktiska skäl. Det synes emellertid sakkunniga naturligt, att maximivärdet å penningvinster fastställes lägre än å vinster, bestående av varor. Med varor torde här liksom enligt 3 § böra jämsställas anvisningar å varor. Sakkunniga föreslå från nu anförda utgångspunkter att vinst i tidningslotteri, som anordnas utan anmälan eller tillstånd, må hava ett värde av, om vinsten utgöres av varor eller anvisning å varor, högst 50 kronor samt eljest högst 25 kronor. Då varor eller anvisningar å varor förekomma såsom vinster, böra vid tidningslotterier på samma sätt som vid lotterier enligt 2 och 3 §§ uppehållas kravet på svenskt ursprung eller svensk tillverkning. I förordningen torde därför under förevarande paragraf böra intagas en hänvisning till bestämmelsen härutinnan i 4 §.

Någon anledning att skilja mellan olika slag av tidningslotterier torde ej finnas. Jämväl vadhållning bör sålunda t. ex. kunna ordnas av ett tidningsföretag, därest de i det föregående angivna förutsättningarna uppfyllas. Härutinnan må hänvisas till vad angående samma spörsmål anförts vid behandlingen av 2 §.

6 §.

I 2 § första stycket vadhållningsförordningen är upptaget förbud mot att främja deltagande i sådan inom landet anordnad vadhållning, som ej är tillåten, eller i utländsk vadhållning genom att tillhandahålla delaktighetsbevis eller annan handling, avsedd för deltagande i vadhållningen, uppbära insatser eller förmedla insamlade av insatser eller tillhandagå på annat sätt. Ett motsvarande stadgande, ehuru mindre uttömmande, finnes i 1 § gällande lotteriförordning.

Även i den nya lotteriförordningen bör dylikt förbud meddelas. Det synes kunna avfattas i huvudsaklig överensstämmelse med stadgandet i vad-

hållningsförordningen. Emellertid synes härvid lämpligt att — jämte från vadhållningsförordningen hämtade exempel på tillhandagående vid deltagande i lotteri — särskilt nämna, vid sidan av insatsförmedling, även förmedling av utbekommande av vinst i lotteriet.

Såväl gällande lotteriförordning, 1 §, som vadhållningsförordningen, 2 § andra stycket, innehålla vidare förbud att kungöra försäljning av delaktighetsbevis i otillåtet inhemskt eller utländskt företag av det slag, som i respektive förordning avses. Vadhållningsförordningen förbjuder därjämte spridande av inbjudningar, planer, vinstförteckningar eller andra liknande meddelanden med avseende å inom landet anordnad vadhållning, som ej är tillåten, eller utländsk vadhållning.

I den nya lotteriförordningen bör upptagas ett stadgande av enahanda innebörd. Då meningen med stadgandet naturligtvis ej bör vara att förhindra t. ex. en sakligt hållen tidningsuppsats angående otillåten lotterirörelse, bör emellertid undantag från förbudet göras för det fall, att av omständigheterna framgår, att avsikten icke är att främja deltagande i vederbörande lotteri.

De av sakkunniga under förevarande paragraf upptagna bestämmelserna synas ägnade att i sin mån motverka spel på utländska lotterier. De ligga sålunda härutinnan i linje med det förslag till omorganisation av penninglotteriväsendet i Sverige, som av riksdagen innevarande år godtagits. Såsom framgår av den redogörelse, sakkunniga lämnat i betänkandet med förslag rörande svenskt penninglotteri, försiggår för närvarande en ganska livlig trafik av ombud mellan Sverige och vårt södra grannland för inköp och förnyelse därstädes av lottsedlar för olika svenska spelares räkning. Likaledes förekomma regelbundna meddelanden i vissa svenska tidningar rörande innehållet i utländska lotteriers dragningslistor. Dylika och liknande förfaranden motverkas vid bifall till sakkunnigas nu framlagda förslag.

Bestämmelserna böra emellertid lämpligen kompletteras med motsvarande ändringar i tryckfrihetsförordningen. Sakkunniga återkomma härtill i det följande.

7 §.

Då det visat sig, att vid vadhållning, vartill erhållits Kungl. Maj:ts tillstånd, verksamheten på ett illojalt sätt utnyttjats av utomstående, har i vadhållningsförordningens 2 § sista stycket stadgats förbud mot tillhandagående vid deltagande i tillåten vadhållning, dock endast om tillhandagåendet sker yrkesmässigt eller eljest mot ersättning, därest medgivande icke lämnats av den som erhållit tillståndet. I den nya lotteriförordningen torde motsvarande förbud böra meddelas, utsträckt att avse samtliga företag, som omfattas av förordningen.

Vidare bör i den nya lotteriförordningen upptagas det i förordningen den 22 juni 1928 innefattande tillägg till gällande lotteriförordning stadgade förbudet mot yrkesmässig verksamhet, varigenom andel i bevis om rätt till delaktighet i lotteri avyttras eller särskild rätt till den å beviset utfallande

vinst eller andel däri tillförsäkras annan. Med hänsyn bland annat därtill, att enligt förslaget till penninglotteriväsendets omorganisation halvlotter avses skola kunna komma till användning vid penninglotterierna, torde dispensrätt från förbudsbestämmelsen emellertid böra förbehållas Kungl. Maj:t.

Ytterligare bör i överensstämmelse med förordningen den 21 maj 1931 angående tillägg till lotteriförordningen förbjudas, att vid yrkesmässig försäljning av delaktighetsbevis i lotteri, försäljningen sker mot betalning i särskilda poster eller beviset av säljaren innehålles såsom säkerhet för köpeskillingen. Jämväl här torde dispensrätt lämpligen böra förbehållas Kungl. Maj:t.

Det kunde ifrågasättas att, i anslutning till upptagandet i den nya lotteriförordningen av förenämnda från 1928 och 1931 års förordningar hämtade bestämmelser, till desamma foga vissa övergångsstadganden. Dylika stadganden återfinnas såväl vid 1928 som vid 1931 års förordning. Enligt övergångsstadgande till 1928 års förordning äger den, som vid förordningens ikraftträdande den 1 juli 1928 lovligen bedrev yrkesmässig verksamhet, som i förordningen avses, fortsätta därmed, om han före den 1 oktober samma år gjort skriftlig anmälan därom hos länsstyrelsen, dock att verksamheten ej må utsträckas att avse lotteriföretag, till vars anordnande tillstånd erhållits först efter förordningens ikraftträdande. Enligt övergångsstadgande vid 1931 års förordning äger sistnämnda förordning ej tillämpning å delaktighetsbevis som utgivits före förordningens ikraftträdande den 1 juni 1931. Emellertid torde man knappast behöva räkna med att det numera förekommer någon som med stöd av nämnda övergångsbestämmelser alltjämt äger bedriva sådan verksamhet, som i förordningarna avses. Skulle så likväl vara förhållandet, torde särskilda övergångsbestämmelser i den nya lotteriförordningen icke för den skull erfordras. Frågan torde då lämpligen kunna lösas från fall till fall genom användande av den Kungl. Maj:t enligt förslaget tillkommande dispensrätten.

8 §.

Enligt 3 § vadhållningsförordningen skola de i sagda förordning stadgade förbud äga tillämpning jämväl då vadhållningen utövas under maskering av någon förening. Motsvarande torde enligt den nya lotteriförordningen böra gälla beträffande lotterier i allmänhet. För fullständighetens skull synes lämpligt att även sammanslutningar i annan form än förening inbegripas under lagstiftningen.

9 §.

Överträdelse av förbuden i den nya lotteriförordningen bör, på samma sätt som gäller i motsvarande fall enligt vadhållningsförordningen, straffas med dagsböter samt, vid upprepad eller yrkesmässig förseelse eller förseelse i större omfattning, med fängelse i högst ett år.

Förseelse mot ordnings- eller kontrollföreskrift, som meddelats enligt 4 § första stycket, synes däremot kunna sonas med penningböter. Detsamma gäller överträdelse av stadgandet om svenska varor i 4 § andra stycket.

10 §

I likhet med vad för närvarande gäller enligt såväl lotteriförordningens 5 § som vadhållningsförordningens 5 § bör vid fortsatt brott dömas till särskilt ansvar för var gång stämning delgivits.

11 §.

Enligt 4 § gällande lotteriförordning skall vid förseelse mot förordningen dömas förbrutna de lösören, som genom lottning må hava hållits till föryttande, så framt de finnas åtkomliga. I 6 § vadhållningsförordningen stadgas, att den som dömes för förseelse mot sistnämnda förordning skall hava förverkat de vid vadhållningen gjorda insatser, vilka han uppburit, samt kuponger, delaktighetsbevis och andra dylika vadhållningen avseende handlingar. Däremot innehåller vadhållningsförordningen ej någon bestämmelse om förverkande av vinster.

I anslutning till vadhållningsförordningens ståndpunkt torde i den nya lotteriförordningen böra upptagas föreskrift därom, att vid överträdelse av förordningens förbudsbestämmelser skola vara förverkade de insatser i lotteriet, som av den dömda må hava uppburits, ävensom lotteriet avseende handlingar varmed han olagligen tagit befattning. Följdriktigt vore, att icke blott handlingar utan även spelapparater, tombolahjul och dylikt bleve förverkade. Emellertid är det måhända onödigt att gå så långt. Särskilt är härvid att märka att, ehuru i gällande vadhållningsförordning ansvarsbestämmelserna ej oväsentligt skärpts jämfört med motsvarande tidigare bestämmelser, det likväl icke ansetts lämpligt att i samband därmed föreskriva, att exempelvis en totalisator, som nyttjas vid olovlig vadhållning, skall vara förbruten. Då vadhållningsförordningen är av tämligen färskt datum, finnes ej anledning att frågå den principiella ståndpunkt, som sålunda intagits.

I överensstämmelse med principerna i gällande såväl lotteri- som vadhållningsförordning torde ej heller vinster i penningar böra dömas förbrutna. Beträffande andra vinster än penningvinster synes däremot lämpligt att möjliggöra skärpning av straffet genom en förverkandeklausul. Någon anledning att, på sätt skett i gällande lotteriförordning, begränsa denna möjlighet till att avse allenast lösören, synes ej föreligga. Då förverkandet av vinsterna i ett lotteri emellertid understundom kanhända måste anses såsom en alltför kännbar påföljd, synes böra läggas i domstolarnas hand att avgöra, huruvida påföljden i fråga bör komma till användning. En förutsättning bör liksom enligt gällande lotteriförordning vara, att vinsterna äro åtkomliga. Föremålen måste sålunda vara icke blott upptagna i vinstförteckning eller dylikt utan även anskaffade för ändamålet. Men vidare måste kravet på åtkomlighet anses innebära, att vinsterna ej övergått i vinnarens besittning. En sådan tolkning överensstämmer med rättsfall intaget i N. J. A. 1885 sid. 36.

12 §.

På samma sätt som fallet är med förseelser mot vadhållningsförordningen torde överträdelse av förbuden i den nya lotteriförordningen böra åtalas vid

allmän domstol. Åtal för förseelser mot ordnings- eller kontrollföreskrift, som meddelats enligt 4 § första stycket, eller mot bestämmelserna i 4 § andra stycket synas däremot lämpligen böra få anhängiggöras jämväl vid polisdomstol.

13 §.

I överensstämmelse med numera gällande uppfattning torde böter ävensom förverkade insatser och värdet av förbrutna vinster böra tillfalla kronan.

Vissa bestämmelser angående försäljning av svenska statens premieobligationer.

Med ikraftträdandet av den nya lotteriförordningen skola 1881 års lotteriförordning och 1934 års vadhållningsförordning upphöra att gälla. Lämpligt synes vara att även 1928 och 1931 års förordningar innefattande tillägg till 1881 års förordning upphävas; däremot svarande bestämmelser avses, såsom förut nämnts, skola i huvudsak ingå i den nya förordningens 7 §, andra och tredje styckena.

Till skillnad mot 1928 och 1931 års förordningar omfattar förslaget till ny lotteriförordning emellertid icke svenska statens premieobligationer. Det är angeläget, att för dessas vidkommande nu gällande regler alltjämt bliva tillämpliga. Detta mål synes enklast nås på det sättet, att bestämmelserna i 1928 och 1931 års förordningar i vad de avse dylika premieobligationer upptagas i en särskild kungörelse. I överensstämmelse med föreskrift i 1931 års förordning torde härvid från förbudet mot yrkesmässig försäljning av premieobligation mot betalning i särskilda poster eller under villkor att obligationen av säljaren innehålles såsom säkerhet för köpeskillingen undantag böra göras för det fall att försäljningen bedrives av riksgäldskontoret eller av annan med dess tillstånd. Beträffande åtal och ansvar vid överträdelse av bestämmelserna i fråga torde motsvarande föreskrifter i den nya lotteriförordningen lämpligen böra tillämpas.

Förslag till kungörelse av det innehåll, som nu angivits, har utarbetats av de sakkunniga.

För fullständighetens skull må slutligen nämnas, att det i gällande lotteriförordnings 7 § stadgade undantaget från förordningens tillämpning beträffande 1860 års premielån icke behöver upptagas i en ny lotterilagstiftning, enär sagda lån slutlikviderats.

Ändring i tryckfrihetsförordningen.

Såsom redan nämnts är i nuvarande vadhållningsförordning, 2 §, stadgat förbud mot att främja deltagandet i sådan inom landet anordnad vadhållning som ej är tillåten eller i utländsk vadhållning. I den proposition, nr 231, till 1934 års riksdag, varigenom förslag till nämnda förordning underställdes riksdagen, uttalades, att det borde tagas under övervägande, huruvida icke de föreslagna bestämmelserna borde kompletteras med vissa stad-

ganden i tryckfrihetsförordningen. På sätt framgår av vad tidigare anförts innehåller tryckfrihetsförordningen i förevarande hänseende ej annan bestämmelse än föreskriften i § 3 mom. 12 om bötesansvar vid inbjudning till deltagande i inländskt lotteriföretag, som ej är tillåtet, samt i utländskt lotteri. Med den åtskillnad, som för närvarande i lagstiftningen uppehålls mellan lotteri och vadhållning, är alltså sistnämnda spelform ej alls berörd i tryckfrihetsförordningen.

Till följd av den omfattning, lotteribegreppet erhåller enligt den av sakkunniga föreslagna nya lotteriförordningen, kommer även vadhållning att betraktas såsom lotteri. Genom de med 2 § vadhållningsförordningen i stort sett överensstämmande bestämmelserna i förslaget 6 § hava sakkunniga velat hindra, att deltagandet i olagliga lotterier främjas eller uppmuntras. Skall detta mål nås, fordras emellertid ej endast förbudsstadganden i lotteriförordningen utan även att tryckfrihetsförordningens föreskrifter i motsvarande grad utbyggas.

I angivet syfte torde till en början böra stadgas att såsom missbruk av tryckfriheten skall anses utgivande i tryck av lottsedlar eller andra handlingar, vilka äro avsedda för deltagande i ett olaga lotteri. Vidare bör under tryckfrihetsförordningens bestämmelser inbegripas tillkännagivande om försäljning av dylika handlingar eller om tillhandagående på annat sätt vid deltagande i sådant lotteri, allt i överensstämmelse med föreskrifterna i den föreslagna lotteriförordningens 6 §. Slutligen synes tryckfrihetsförordningens nuvarande stadgande rörande inbjudningar till deltagande i olaga lotteri böra kompletteras med förbud mot kungörande av planer, vinstförteckningar, dragningslistor eller andra liknande meddelanden, därvid ock, på samma sätt som i förslaget till lotteriförordning, undantag torde böra göras för det fall, att av omständigheterna framgår, att avsikten icke är att främja deltagande i lotteriet.

Samtliga ifrågavarande bestämmelser torde, till undvikande av större omskrivningar, böra intagas under § 3 mom. 12 tryckfrihetsförordningen. I samband därmed vilja sakkunniga föreslå sådan ändring av förevarande moment, att vad däri för visst fall stadgas om konfiskering av brottslig skrift kommer att omfatta även skrifter avseende lotterier. En direkt följd härav blir, jämlikt § 4 mom. 4 första stycket, att sistnämnda skrifter kunna beläggas med kvarstad.

Ehuru önskvärt vore, att i vidsträcktare mån än som möjliggöres enligt nuvarande tryckfrihetsförordning (§ 4 mom. 10; jfr mom. 11) kunna in-gripa jämväl mot sådana utom riket tryckta skrifter, genom vilka här spridas förbjudna lotterimeddelanden, hava sakkunniga icke ansett sig böra framlägga förslag till någon ändring i tryckfrihetsförordningen på denna punkt. Frågan, vilken har principiell räckvidd, torde ej böra lösas annat än i ett större sammanhang. En viss spärr mot spridning inom riket av utomlands tryckta otillåtna lotterimeddelanden torde kunna erhållas genom utvidgning av gällande förbud mot postbefordran i vissa fall av lotteriförsändelser. Förslag härtill framlägges i det följande.

Postala föreskrifter.

I samband med genomförande av de i förslaget till lotteriförordning upptagna förbuden mot att främja deltagande i olagliga lotterier torde gällande bestämmelser rörande förbud mot postbefordran av vissa lotteri- och vadhållningsförsändelser böra ändras. För innehållet i dessa bestämmelser har tidigare redogjorts. Då enligt förslaget begreppet lotteri skall omfatta även vadhållning, torde ändringen lämpligen böra få den formen, att de nuvarande bestämmelserna upphävas och nya föreskrifter utfärdas, avseende samtliga slag av lotterier, å vilka lotteriförordningen skall äga tillämpning. De nya föreskrifterna böra enligt sakkunnigas mening anknyta till motsvarande bestämmelser i 6 § förslaget till lotteriförordning. Förbudet bör alltså avse postbefordran i fråga om otillåtna lotterier av dels lottsedlar och andra handlingar, avseende deltagande i lotteriet, ävensom rekvisition av dylik handling, dels tillkännagivande om försäljning eller förmedling av sådan handling eller om annat tillhandagående dels ock inbjudningar, planer, vinstförteckningar, dragningslistor och liknande meddelanden. Fall kunna dock förekomma, då förbudet icke rimligen kan eller bör upprätthållas. Om exempelvis en person önskar prenumerera på en utländsk tidning, bör ej den omständigheten, att i tidningen förekomma meddelanden om utländska lotterier, få inverka på vederbörandes möjligheter att få tidningen sig tillsänd genom posten. Frågan torde, i överensstämmelse med vad som föreslagits vid motsvarande stadganden såväl i lotteriförordningen som i tryckfrihetsförordningen, böra lösas på det sättet, att undantag från förbudsbestämmelsen medgives, därest av omständigheterna framgår, att avsikten med försändelsen icke är att främja deltagande i otillåtet lotteri.

Såsom tidigare nämnts har generalpoststyrelsen med anledning av väckt fråga om utländska lotterikommissionärers rätt att innehava svenskt postgirokonto föreslagit, att därest ingripande häremot ansåges böra ske, detta borde göras genom att i 13 § förordningen den 11 juli 1924 angående postgiorörelsen intoges bemyndigande för generalpoststyrelsen att vägra öppnandet av sådant konto, då av omständigheterna framginge, att det begärdes i avsikt att användas för mottagande av likvider för lotter i otillåtna lotterier. Enär enligt sakkunnigas mening varje lämplig åtgärd, som kan vara ägnad att motverka deltagandet i otillåtna lotterier, bör försökas, tillstyrka sakkunniga att generalpoststyrelsen lämnas bemyndigande av angivet innehåll.

Ändring i stämpelförordningen.

Enligt 8 § 1914 års förordning angående stämpelavgiften, med den lydelse denna paragraf erhåller från och med den 1 januari 1939, skall, på sätt förut nämnts, lottsedel för deltagande i lotteri, som anordnats med Kungl. Maj:ts tillstånd, då lotteriet avser andra värdeföremål än penningar, förses med stämpel av 10 öre. Med lotteri avses här uppenbarligen allenast sådant fö-

retag, som av sakkunniga tidigare betecknats såsom lotteri i egentlig eller ursprunglig mening, d. v. s. ett företag däri insatser och vinster äro till antal och storlek bestämda enligt uppgjord plan, eller med andra ord sådant lotteri, varom särskilda regler upptagits i 3 § av sakkunnigas förslag till lotteriförordning. Någon ändring i sak av stämpelförordningens berörda stadgande ifrågasättes ej. Den vidgade omfattning begreppet lotteri enligt 1 § av sakkunnigas förslag erhållit bör alltså ej föranleda, att stämpelförordningens tillämpningsområde i motsvarande grad utsträcker. Till undvikande härav synes stämpelförordningens ifrågavarande bestämmelse böra på det sättet förtydligas, att den stämpelplikt för lotterier, varom däri förmåles, uttryckligen förklaras gälla allenast lotteriföretag, som nyss nämnts. Förslag till erforderlig författningsändring av denna innebörd har utarbetats av de sakkunniga.

Sakkunniga vilja i detta sammanhang erinra, att begreppet lotteri förekommer jämväl i vissa andra författningar. I förordningen den 28 september 1928 om särskild skatt å vissa lotterivinster, sådan denna lyder enligt förordningen den 13 maj 1938 (nr 173), stadgas sålunda skattskyldighet för vinst i svenskt penninglotteri överstigande 25 kronor eller, såvitt angår vinst å halvlott, 12 kronor 50 öre; enligt särskild bestämmelse i samma förordning skall under penninglotteri inbegripas vadhållning, som enligt Kungl. Maj:ts tillstånd anordnas för allmänheten i samband med idrottstävlingar, dock ej vadhållning medelst totalisator vid hästtävlingar. Vidare upptager kommunal-skattelagen den 28 september 1928, 19 och 35 §§, stadganden av innehåll att såsom skattepliktig inkomst skola räknas vinster i lotteri, därest ej deras sammanlagda belopp under beskattningsåret understigit 100 kronor eller skatt för desamma skall erläggas enligt nyssnämnda förordning om särskild skatt å vissa lotterivinster. Någon anledning att i anslutning till den föreslagna nya lotteriförordningen föreslå ändring i dessa båda författningar föreligger enligt sakkunnigas mening icke. Den utvidgning av lotteribegreppet, som sakkunniga förordat, läser visserligen automatiskt medföra, att kommunal-skattelagens bestämmelser om vad som skall anses såsom skattepliktig eller icke skattepliktig inkomst få en något ändrad innebörd. I och för sig synes emellertid häremot ej vara något att invända. Den sakliga betydelsen torde bliva mycket ringa.

Slutligen vilja sakkunniga framhålla, att såsom penninglotteri, därest ej annorlunda särskilt stadgats, framdeles liksom nu allenast böra anses sådana slag av lotterier, som avses med riksdagens beslut innevarande år angående penninglotteriväsendets ordnande. Ett tidningslotteri t. ex. är sålunda ej, även om enligt 5 § i förslaget till ny lotteriförordning penningvinster förekomma, att betrakta såsom penninglotteri.

Bedömning av spelapparater vid statens provningsanstalt.

A. Sedan år 1930 har statens provningsanstalt på uppdrag av apparatägare eller av Stockholms polis granskat och provat c:a 16 typer av spelapparater för bedömmande, huruvida apparaten bör anses vara sådan anordning, som avses i lotteriförordningen, nr 38/1881.

Denna förordning stadgar:

1 §. Lotteri om penningar eller penningars värde må ej för allmänheten inrättas eller öppnas; — — —

2 §. Vad i 1 § i avseende å lotteri är stadgat gälle ock om annat företag, varigenom åt en eller flera av de däruti deltagande erbjudes i penningar eller penningars värde utfäst och *efter lottning eller därmed jämförlig anordning* utgående vinst till högre belopp än det, som erbjudes åt en var av deltagarna.

Statens provningsanstalt har hittills, efter samråd med polisen, tolkat dessa bestämmelser, så att om spelresultaten (vinstfrekvensen) äro *avsevärt beroende av den spelandes skicklighet*, så är »spel på apparaten under vanliga förhållanden icke att anse som rent hasardspel» och även använt denna formulering i sina intyg.

Provningsanstalten har härvid avsett:

a) med uttrycket »under vanliga förhållanden» att apparaten är väsentligen i det skick den hade vid den gjorda granskningen, att den spelande tillhör genomsnittspubliken, som brukar frekventera nöjeslokal av här ifrågavarande slag, ävensom att den spelande vid normal användning vinnlägger sig om att ernå vinst, alltså utan att tillgripa åtgärder eller knep, vilka icke äro avsedda vid apparatens handhavande;

b) med uttrycket »icke är att anses som rent hasardspel» att apparaten icke är en med lottning jämförlig anordning.

För att avgöra, om spel med apparaten är avsevärt beroende av den spelandes skicklighet har provningsanstalten utfört

dels ett antal serier »blindspel» utan hemödande att ernå särskild vinst, varvid vinstfrekvensen alltså varit beroende uteslutande av den med slumpen samhöriga sannolikheten (liksom vid lotteri),

dels ett antal serier »skicklighetsspel» med avsikt att vinna.

Om vinstfrekvensen i senare fallet varit avsevärt större än vid blindspelen, så har i intyget angivits, att spelet icke ansetts vara rent hasardspel.

B. Med stöd av anstaltens hittills gjorda erfarenheter och efter samråd med stadsfiskalen Cederstrand har provningsanstalten närmare preciserat sitt gransknings- och provningsförfarande och avser att hädanefter i allmänhet tillämpa detta på i huvudsak följande sätt:

1. Spelning kan vara

antingen *individuell spelning*, varvid vinstfrekvensen är oberoende av andra spelare

eller *sällskapsspelning*, då ett flertal personer deltaga samtidigt i spelet, varvid som regel varje spel medför vinst åt någon av de spelande.

2. Med apparaten utföres ett antal »blindspel», vanligen 4 serier och 100 spel i varje, varvid vinstfrekvensen antecknas.

3. Med apparaten utföres ett antal »skicklighetsspel» med avsikt att vinna, vanligen 100 spel av vardera 3 personer (2 manliga och 1 kvinnlig spelare), varvid vinstfrekvensen antecknas. (Ifall så visar sig behövt utföres större antal spel.)

4. Vinstresultatet anses vara avsevärt beroende av den spelandes skicklighet, om vinstfrekvensens ökning (i medeltal) vid skicklighetsspelen gentemot blindspelen uppgår till minst 50 % (med en tolerans hos det erhållna försöksresultatet av 5 enheter).

5. Vid individuell skicklighetsspelning skall vinstfrekvensen (i medeltal) vara minst 20 vinster på 100 spel (med en tolerans hos det erhållna försöksresultatet av 3 enheter).

6. Apparaten granskas, viktiga delar beskrivas och apparaten fotograferas så, att dels exteriören dels viktiga delar av mekanismen framträda.

7. Provningsanstalten förbehåller sig rätt, i den mån så betingas av apparatens konstruktion, av erhållna resultat eller av ändrade föreskrifter, att göra behövliga avvikelser från ovanstående program.

8. Ifall apparaten visar sig fylla ovanstående betingelser, kommer provningsanstalten i sitt intyg att ange, att apparat-typen har sådan beskaffenhet, att vid spelning på densamma under vanliga förhållanden

vinstfrekvensen är avsevärt beroende av den spelandes skicklighet

och (vid apparater för individuell spelning) uppgår till minst 20 vinster per 100 spel.

9. I avvaktan på föreskrift från kommerskollegium enligt Kungl. Maj:ts kungörelse nr 138/1935 angående kontroll av viss elektrisk materiel är det önskvärt, att polisen fordrar, att apparattyp, som drives medelst elektrisk ström, skall ur säkerhetssynpunkt vara godkänd av Sv. Elektriska Materielkontrollanstalten.

10. Statens provningsanstalt bedömer icke vinsternas penningvärde eller huruvida avgiften för spelet (insatsen) bör anses stå i skälig proportion till vinsternas värde. Detta är en ekonomisk fråga, som icke beröres av lotteriförordningen; det bedömande, som i detta avseende är behövt, bör lämpligen verkställas av polisen.

Genom ändring av avgiftens storlek eller vinsternas värde kan spelet göras mer eller mindre ekonomiskt förlust- eller vinstgivande.

11. Sedan apparattypen godkänts och kommit i användning kan efterkontroll befinnas behövt. Sådan utföres av provningsanstalten på uppdrag av polisen eller ev. apparatinnehavaren; uppdragsgivaren äger att erlagga avgiften för sådan kontroll.

I närslutna »Sammanställning av resultat vid provning av spelapparater vid statens provningsanstalt åren 1930—36» äro sifferresultaten angivna för de hittills undersökta apparaterna.

I de två sista kolumnerna är under rubriken »Omdöme» för enkelhetens skull angivet beteckningen »Godkänd» eller »Icke godkänd», vilket avser provningsanstaltens omdöme, huruvida spelresultatet varit avsevärt resp. icke avsevärt beroende av den spelandes skicklighet. Den första av dessa kolumner avser omdömet vid tiden för intygets avlämnande, den andra kolumnen ändring av omdömet enligt nu föreslagna grunder. Det torde icke tillkomma provningsanstalten att uttala något formellt godkännande.

Stockholm den 27 november 1936.

Statens provningsanstalt

J. ROOS AF HJELMSÄTER.

John Greger.

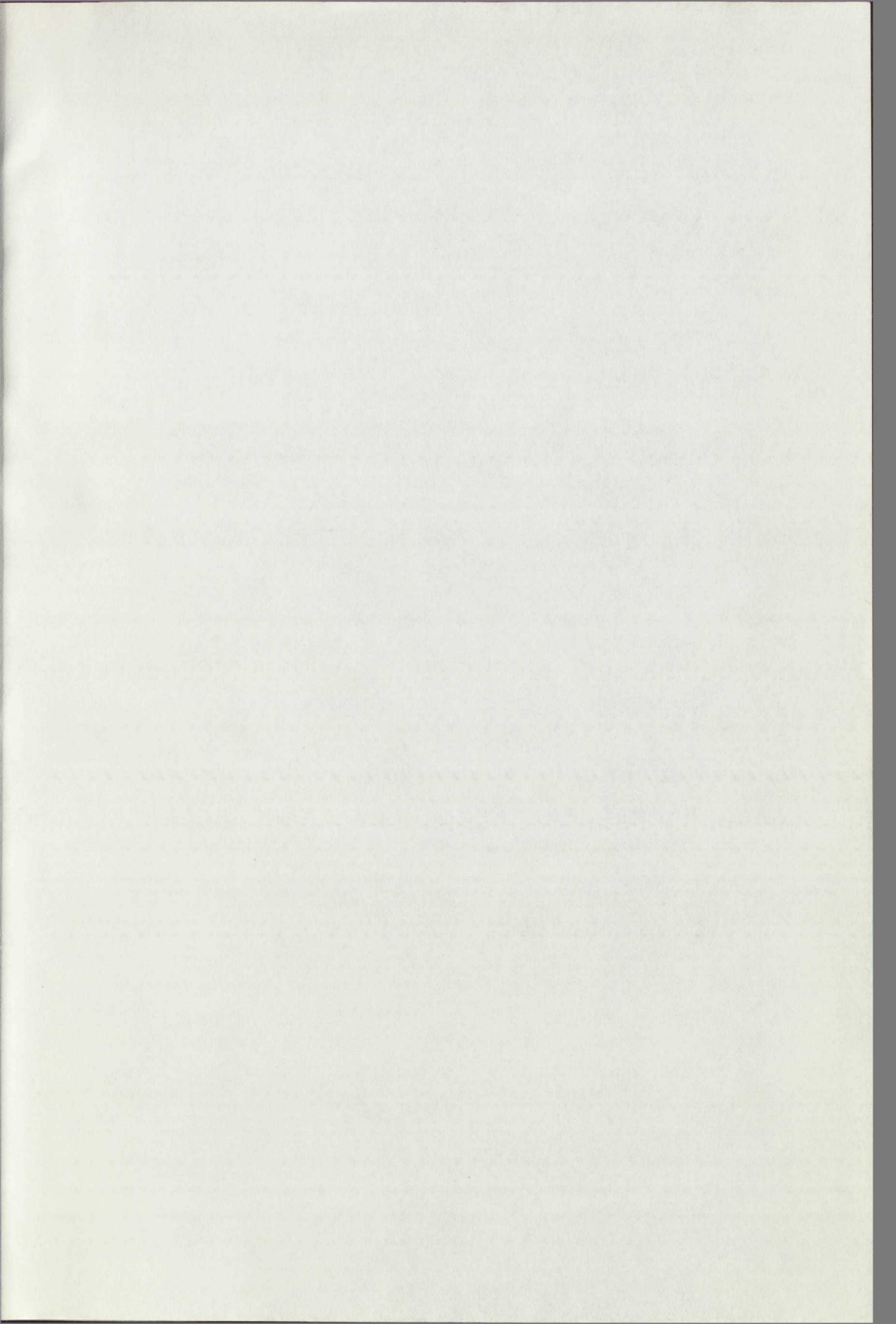
Sammanställning av resultatet vid provning av spelapparater vid statens provningsanstalt åren 1930—36.

Årtal	Beteckning eller märke på apparaten	Apparatens typ med avseende på verknings sätt	Vinstfrekvensen i % av antalet spel		Vinstfrekvensens ökning i %	O m d ö m e	
			Blindspel	Skicklighets spel, medelvärde		Enligt intyget	Enligt förslaget nov. 1936
1930	»Henkel-töpfchen»	Inkast	17	20	18	Icke godkänd	
1930	—	»	27	39	45	Godkänd	
1931	»Wupplich»	»	26	34	31	Godkänd	Icke godkänd
1931	»Hansa II»	»	30	41	37	Godkänd	Icke godkänd
1931	»Rörsamlare»	»	27	29	7	Icke godkänd	
1931	»Mills Novelty Company»	Roulette	25	25	0	Icke godkänd	
1931	»	»	25	25	0	Icke godkänd	
1931	»O. D. Jennings & Co., Chicago»	»	24	24	0	Icke godkänd	
1931	»Komet»	Inkast	12	19	58	Godkänd	
1933	»Omega»	Roulette	25	25	0	Icke godkänd	
1934	»Apparaten fabr. Tura»	»	22	22	0	Icke godkänd	
1935	»Register»	Fortuna	(3 600 5 670)		58	Godkänd	
1935	»Omega»	Obs. poängapp.	20	20	0	Icke godkänd	
1935	»Komet»	Inkast	17	28	65	Godkänd	
1935	»Novelty Merchantman»	Lyftkran. Med varor. El.	Ringa	—	över 1 000	Godkänd	
1936	»Elektrohjul»	Rot. hjul. El.	2	46	c:a 2 300	Godkänd	
1936	»Autogiro»	Autogiro	1:35	15	c:a 1 100	Godkänd	Icke godkänd
1936	»Rotary Merchandiser»	Rot. bana. Med varor. El.	6	23	c:a 400	Godkänd	

Stockholm den 27 november 1936.

Statens provningsanstalt

JOHN GREGER.

1. Name: _____

2. Address: _____

3. City: _____

4. State: _____

5. Zip: _____

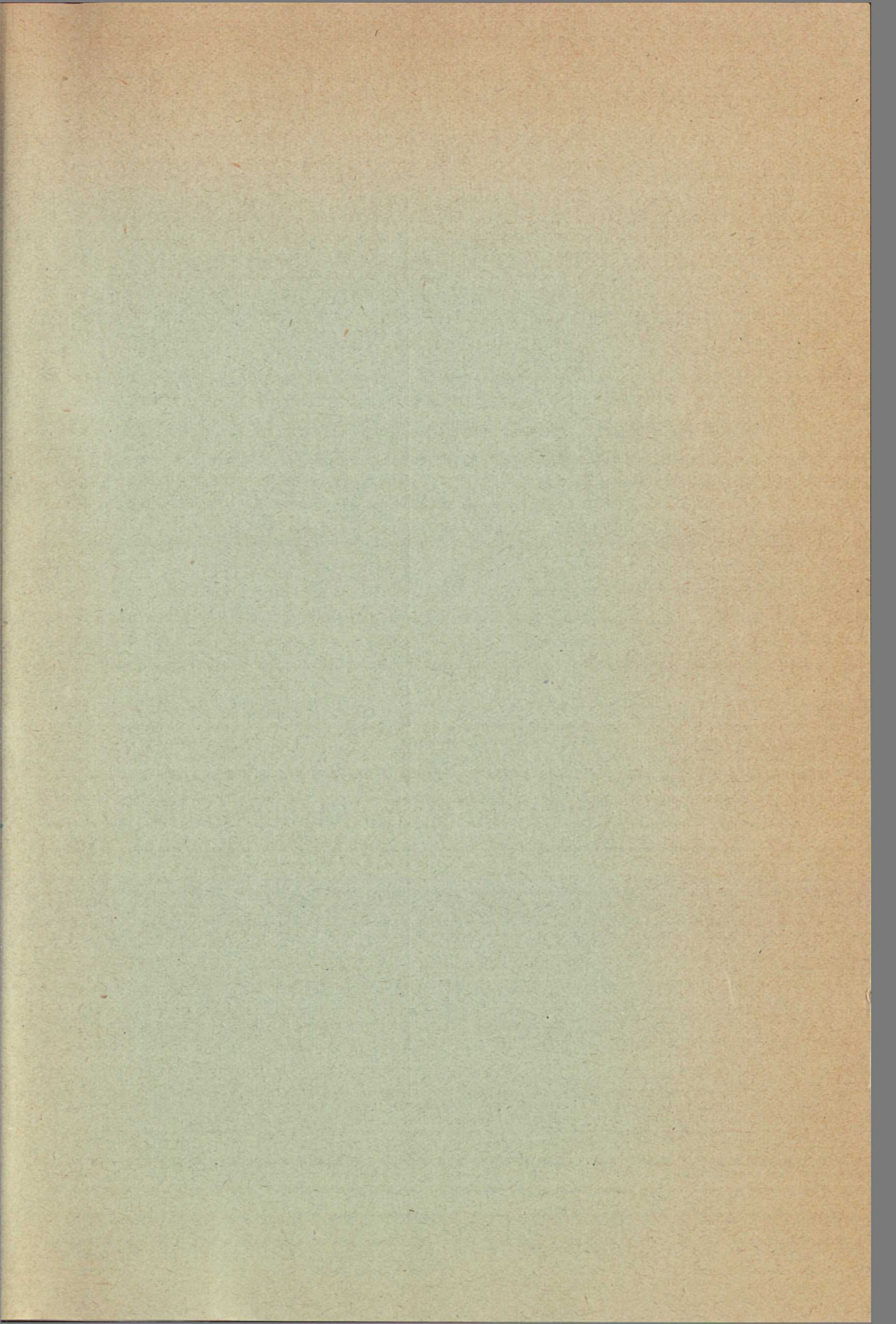
6. Telephone: _____

7. E-mail: _____

8. Signature: _____

9. Date: _____

10. Initials: _____

Statens offentliga utredningar 1938

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Riktlinjer för en lagstiftning om ägareförbehåll och avbetalningsköp. [11]
Betänkande med förslag till lotteriförordning m. m. [17]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden enligt beredningsnämndernas förslag vid 1938 års allmänna fastighetstaxering. [12]

Politi.

Betänkande ang. omorganisation av polisskolan i Stockholm m. m. [1]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Betänkande i näringsfrågan. [6]
Betänkande ang. barnbäddningsbidrag m. m. [7]
Betänkande ang. förvärvsarbetande kvinnors rättsliga ställning vid äktenskap och barnsbörd. [13]
Betänkande ang. "landsbygdens avfolkning". [15]

Hälsa- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Betänkande med utredning och förslag rörande produktions- och avsättningsförhållandena inom trädgårdsnäringen. [5]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Byggnadsindustrin i Sverige. 1. Allmän översikt, yttranden och förslag. [10] 2. Arbetsgivares och löntagares inkomster. [3] 3. Arbetslöshetens omfattning och växlingar. [4]

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen.

Andlig odling i övrigt.

Förslag till revision av den svenska kyrkohandboken. [2]
1936 års yrkesskolsakkunniga. Betänkande med förslag rörande omorganisation av vissa delar av tekniska skolan i Stockholm. [8]
Betänkande och förslag ang. skolöverstyrelsens organisation. [14]
Betänkande och förslag ang. verksamheten vid kungl. dramatiska teatern, dess förvaltning och ledning. [16]

Försvarsväsen.

Utlåtande rörande flottans fartygstyper m. m. [9]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.